

**PLEAN
STRAITÉISEACH
CHÚIRTEANNA NA
hÉIREANN:
2024-2027**

CLÁR AN ÁBHAIR

RÉAMHRÁ	1
MISEAN	3
CROÍLUACHANNA.....	3
Neamhspleáchas	3
Barr feabhais	3
Comhionannas os comhair an dlí.....	3
Sláine & Trédhearcacht.....	4
Nuachóiriú & Inrochtaineacht	4
Déileáil le hÚsáideoirí Cúirte le Dínit & Meas.....	4
Tráthúlacht & Éifeachtúlacht	4
Cinnteacht & Soiléireacht.....	4
Oiliúint & Oideachas Leanúnach.....	4
Aontacht & Folláine	4
FORBAIRT NA STRAITÉISE	5
Bunreacht na hÉireann	5
Ballraíocht AE.....	5
Prionsabail na Náisiún Aontaithe maidir le Rochtain ar Cheartas.....	5
An Chomhairle Bhreithiúnach.....	5
Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe 2030.....	6
Íospartaigh na Coireachta	6
Dlíthithe atá i Láthair go Pearsanta	6
Leanaí.....	7
An Mheitheal um Rochtain ar Cheartas de chuid an Phríomh-Bhreithimh	7
An tAthbhreithniú ar Riar an Cheartais Shibhialta: Tuarascáil an Ghrúpa Athbhreithnithe	7
An Tuarascáil JPWG	8
Tuarascáil ECFE maidir le Nuachóiriú a dhéanamh ar an bhFoireann agus ar Chleachtais Bhainistíochta Cúirte in Éirinn	8
Ceapacháin Bhreithiúnacha	8
Teangacha Oifigiúla	8
Straitéisí na Seirbhíse Cúirteanna.....	9

Tacú le Rochtain ar Cheartas in Éirinn Nua-Aimseartha Dhigiteach: Fís Straitéiseach Fhadtéarmach 2030.....	9
An Clár Nuachóirithe	10
Straitéis Nuálaíochta 2024-2026.....	10
Plean Straitéiseach Corparáideach na Seirbhíse Cúirteanna 2024 - 2027 ??	10
SAINORDÚ BUNREACTHÚIL AGUS REACTHÚIL	12
An Chúirt Uachtarach	12
Comhdhéanamh na Cúirte Uachtaraí	12
Dlínse.....	12
Breithiúnais	13
An Chúirt Achomhairc	13
Comhdhéanamh na Cúirte Achomhairc	13
Dlínse.....	13
Achomhairc a aistríodh ón gCúirt Uachtarach chun na Cúirte Achomhairc:.....	16
An Ard-Chúirt.....	16
Comhdhéanamh na hArd-Chúirte	16
Dlínse.....	16
Suíonna.....	17
Achomhairc	17
An Phríomh-Chúirt Choiriúil	17
An Chúirt Choiriúil Speisialta.....	18
An Chúirt Chuarda.....	18
Comhdhéanamh na Cúirte Cuarda.....	18
Dlínse.....	18
Achomhairc ón gCúirt Dúiche.....	19
An Chúirt Dúiche.....	19
Comhdhéanamh na Cúirte Dúiche	20
Dlínse.....	20
Achomhairc	22
STRAITÉIS FHADTÉARMACH SHONRACH DHLÍNSE NA CÚIRTE DÚICHE	23
Fís.....	24
Cuspóir agus Luachanna.....	24
Timpeallacht Oibriúcháin.....	24

Dul chun cinn go dtí seo	24
Príomhspríocanna Straitéiseacha na Cúirte Dúiche	25
STRAITÉIS FHADTÉARMACH SHONRACH DHLÍNSE NA CÚIRTE CUARDA.....	31
Réamhrá.....	32
Fís	32
Cuspóir agus ár Luachanna.....	32
Timpeallacht Oibriúcháin.....	32
Dul chun cinn go dtí seo	33
Príomhspríocanna Straitéiseacha na Cúirte Cuarda	34
STRAITÉIS FHADTÉARMACH SHONRACH DHLÍNSE NA hARDCHÚIRTE	36
Fís.....	37
Cuspóir agus Luachanna.....	37
Timpeallacht Oibriúcháin.....	37
Príomhspríocanna Straitéiseacha na hArd-Chúirte.....	39
STRAITÉIS FHADTÉARMACH SHONRACH DHLÍNSE NA CÚIRTE ACHOMHAIRC....	45
Fís.....	46
Cuspóir agus Luachanna.....	46
Timpeallacht Oibriúcháin.....	46
Dul chun cinn go dtí seo	46
Príomhspríocanna Straitéiseacha na Cúirte Achomhairc.....	48
STRAITÉIS FHADTÉARMACH SHONRACH DHLÍNSE NA CÚIRTE UACHTARAÍ.....	53
Fís.....	54
Cuspóir agus Luachanna.....	54
Timpeallacht Oibriúcháin.....	54
Dul chun cinn go dtí seo	56
Príomhspríocanna Straitéiseacha na Cúirte Uachtaraí.....	59
Faireachán.....	62

RÉAMHRÁ

Foilsíodh Tuarascáil na Meithle um Pleanáil Bhreithiúnach ('JPWG') i mí Feabhra 2023, agus ba é an príomhchúram a bhí uirthi “breithniú a dhéanamh ar líon agus ar chineál na mbreithiúna is gá chun riar éifeachtúil an cheartais a áirithiú sna 5 bliana amach romhainn ar an gcéad dul síos, ach freisin d’fhonn an fadtéarma a bhaint amach.” Chuir JPWG moltaí faoi bhráid an Aire Dlí agus Cirt maidir le méadú suntasach ar líon na mbreithiúna, thar dhá chéim ar dtús.

Is forbairt thábhachtach í an Tuarascáil, ar chuir na Breithiúna fáilte roimpi, chun iarracht a dhéanamh feabhas a chur ar an gcur chuige maidir le tacú le riaradh an cheartais trí infheistíocht a dhéanamh in acmhainní breithiúnacha agus i dtacaíocht ghaolmhar. Soláthraíonn an Tuarascáil (agus Tuarascáil ECFE atá mar bhonn agus mar thaca léi) measúnú fianaise-bhunaithe ar a mhéid nár éirigh le huimhreacha breithiúnacha an méid a bhí agus a bhfuil gá leis a bhaint amach chun a áirithiú gur féidir le dlíthithe a gceart chun rochtain thráthúil ar cheartas a fheidhmiú.

Tá sé an-tábhachtach freisin go nglacfaidh an Rialtas láithreach le Tuarascáil JPWG agus lena ghníomhaíochtaí chun seasaimh bhreithiúnacha bhreise a chruthú agus iad a líonadh agus is díol sásaimh iad forbairtí. Is aitheantas fíor agus inbhraite é nach só é córas ceartais feidhmiúil ach gur cuid ríthábhachtach é de shochaí dhaonlathach liobrálach nua-aimseartha atá bunaithe ar an smacht reachta.

Rinneadh an chéad chéim de na ceapacháin le linn 2023. Tuigtear gur dócha go leanfaidh an dara céim ar aghaidh in 2025. Ba cheart a thabhairt faoi deara gur ullmhaíodh an Plean Straitéiseach seo ar an toimhde go mbeidh a líon iomlán breithiúna ag gach dlínse chúirte mar a bheartaítear faoi Chéimeanna 1 agus 2 de mholtaí JPWG, in éineacht leis an bhfoireann tacaíochta is gá (mar a bheartaítear faoi na moltaí sin freisin) faoi dheireadh 2025. Is deis stairiúil é an leathnú beartaithe seo ar na Breithiúna chun feabhas suntasach a chur ar riaradh éifeachtúil an cheartais agus chun córas cúirte den chéad scoth nua-aimseartha a sholáthar atá lánfheistithe chun aghaidh a thabhairt ar riachtanais úsáideoirí uile na cúirte.

Sa chomhthéacs sin, tá sé tráthúil agus iomchuí go bhforbrófaí agus go bhfoilseofaí straitéis fhadtéarmach do gach cúirt. Léirítear é sin i moladh 19, a rinneadh i gCaibidil 4 de Thuarascáil JPWG, ina ndéantar foráil maidir leis an méid seo a leanas:

“Ba cheart straitéis fhadtéarmach a fhorbairt do gach dlínse Cúirte a ailíníonn le Clár Nuachóirithe na Seirbhíse Cúirteanna agus le forbairt straitéiseach na Seirbhíse Cúirteanna i gcoitinne chun na Cúirteanna a athrú ina n-institiúid níos nua-aimseartha. Ba cheart dearcadh straitéiseach agus creat straitéiseach níos leithne a chur in iúl leis sin don phróiseas ceartais iomlán, lena n-áirítear an córas ceartais choiriúil.”

Cuireadh an Plean Straitéiseach seo le chéile chun na críche sin. Agus an Plean á fhorbairt, cuireadh réimse leathan ábhar san áireamh a bhfuil ábharthacht ar leith ag baint leo maidir le riaradh an cheartais. Déantar cur síos orthu seo i [FORBAIRT NA STRAITÉISE](#). Ba cheart an Plean a léamh i gcomhar le Plean Straitéiseach Corparáideach na Seirbhíse Cúirteanna 2024-2027, a bhfuil soláthar na n-acmhainní riachtanacha mar cheann dá phríomhspriocanna aige chun cur ar chumas na mBreithiúna a bhfeidhmeanna breithiúnacha a chomhlíonadh go héifeachtach.

Tosaíonn an plean le ráiteas [MISEAN](#). Ina dhiaidh sin tá cur síos ar na [CROÍLUACHANNA](#). Is iad seo na luachanna agus na mianta a chreideann na Breithiúna a bhfuil tábhacht lárnach acu maidir le hobair na gCúirteanna a dhéanamh ar bhealach cothrom agus cóir agus ar bhealach a chabhróidh le claochlú na gCúirteanna ina n-institiúid níos nua-aimseartha. Baineann an Ráiteas Misin agus na Croíluachanna le dlínsí uile na Cúirte in Éirinn.

Tar éis an Misean agus na Croíluachanna agus na hábhair a cuireadh san áireamh a leagan amach, leagtar amach sa Phlean cur síos gairid ansin ar gach ceann de na dlínsí Cúirte aonair (faoi [SAINORDÚ BUNREACHTÚIL AGUS REACHTÚIL](#)). Ina dhiaidh sin, tagann na pleananna straitéiseacha aonair le haghaidh gach dlínse.

MISEAN

Tá Breithiúna neamhspleácha i gCúirteanna na hÉireann a bhfuil sé mar aidhm acu ceartas cóir agus neamhchlaonta a sholáthar faoin mBunreacht agus faoin dlí agus iad ag iarraidh freastal ar riachtanais náisiúnta agus áitiúla atá ag athrú. Príomhspríoc de chuid na mBreithiúna is ea gur cheart go mbeadh rochtain ag gach duine ar na Cúirteanna agus go mbeadh muinín ag gach duine astu, agus ról bunúsach á chomhlíonadh acu inár sochaí dhaonlathach maidir le cúisimh choiriúla a chinneadh agus díospóidí a réiteach.

CROÍLUACHANNA

Tá na luachanna seo a leanas mar bhonn agus mar thaca ag spríoc agus cuspóir na mBreithiúna:

Neamhspleáchas

Is gné ríthábhachtach d'obair na mBreithiúna é an ceartas a dhéanamh gan eagla ná fabhar, gean ná drochthoil i leith aon duine, agus chuige sin tá neamhspleáchas struchtúrach na mBreithiúna (mar bhrainse comhionann rialtais) lárnach in ábhair a bhaineann le rialachas agus bainistiú na gCúirteanna.

Barr feabhais

Féachann na Breithiúna le barr feabhais a bhaint amach sa chinnteoireacht agus i bhfeidhmiú a gcuid oibre go léir agus geallann siad go gcloífidh siad leis na caighdeáin bhreithiúnacha is airde lena n-áirítear Treoirlínte na Comhairle Breithiúnaí maidir le hlompar agus Eitic. Agus a ndualgais agus a bhfeidhmeanna á gcomhlíonadh acu, féachann na Breithiúna le freastal ar riachtanais úsáideoirí cúirte agus an phobail ar bhealach tráthúil agus éifeachtach. Féachann na Breithiúna freisin le hiarrthóirí ardcháilithe a mhealladh lena gceapadh mar bhreithiúna i gcomhréir le haidhmeanna agus cuspóirí an Achta um an gCoimisiún um Cheapacháin Bhreithiúnacha 2023.

Comhionannas os comhair an dlí

Is luachanna bunúsacha de chuid na mBreithiúna i bhfeidhmiú a feidhmeanna iad neamhchlaontacht i riaradh an cheartais agus cóir chomhionann do gach duine os comhair na gcúirteanna. Tá na breithiúna tiomanta do chothroime agus neamhchlaontacht a chinntiú i riaradh an cheartais.

Sláine & Trédhearcacht

Déanfaidh na breithiúna a bhfeidhmeanna a chomhlíonadh le hionracas agus le cuibheas.

Nuachóiriú & Inrochtaineacht

Tá na Breithiúna tiomanta do nuachóiriú a dhéanamh ar an gcóras rochtana ar cheartas chun rochtain den sórt sin a shimpliú. Oibreoidh na Breithiúna i gcomhar leis an tSeirbhís Chúirteanna chun próisis teicneolaíochta nua a chur chun feidhme mar chuid de Chlár Nuachóirithe na Seirbhíse Cúirteanna. Déanfaidh na Breithiúna idirchaidreamh freisin leis an Roinn Dlí agus Cirt chun na hathchóirithe ar dhlíthíocht shibhialta a mholtar i dTuarascáil an Ghrúpa Athbhreithnithe a thabhairt ar aghaidh. Tá ionadaithe na mBreithiúna rannpháirteach freisin mar bhreathnóirí i bhfoghrúpa maidir le rannpháirtíocht páirtithe leasmhara (arna bhunú ag an nGrúpa Stiúrtha um Chur Chun Feidhme na Pleanála Breithiúnaí) a bhfuil tionchar mholtaí Thuarascáil JPWG in earnáil an cheartais choiriúil á mheas aige faoi láthair.

Déileáil le hÚsáideoirí Cúirte le Dínit & Meas

Ag aithint dóibh go bhfuil sochaí na hÉireann ag éirí níos éagsúla de réir a chéile, féachfaidh na Breithiúna le caitheamh le gach úsáideoir cúirte le dínit agus le meas, go háirithe leo siúd a bhfuil riachtanais bhreise acu amhail leanaí, íospartaigh na coireachta agus daoine atá faoi mhíchumas.

Tráthúlacht & Éifeachtúlacht

Tá sé mar aidhm ag an mBreithiúna a fheidhmeanna go léir a chomhlíonadh chomh héifeachtúil agus is féidir, cásanna a dhiúscairt laistigh de thréimhse ama iomchuí, agus breithiúnais a thabhairt laistigh de thréimhse réasúnach ama.

Cinnteacht & Soiléireacht

Féachann na Breithiúna le breithiúnais a thabhairt atá soiléir, gonta agus éasca le tuiscint, agus déanann siad a ndícheall intuarthacht dhlíthiúil, leanúnachas agus comhleanúnachas sa chinnteoireacht a áirithiú.

Oiliúint & Oideachas Leanúnach

Tá na breithiúna tiomanta d'oiliúint leanúnach agus d'oideachas leanúnach de réir aidhmeanna an Achta um Chomhairle na mBreithiúna, 2019.

Aontacht & Folláine

Tá na breithiúna tiomanta do shláinte agus folláine, forbairt agus oiliúint ghairmiúil leanúnach, comhoibriú agus meas a chothú i measc na mbreithiúna agus na foirne cúirte go léir.

FORBAIRT NA STRAITÉISE

Forbraíodh an Plean Straitéiseach seo i gcomhthéacs Thuarascáil JPWG agus cuireadh an méid seo a leanas san áireamh:

Bunreacht na hÉireann

Tá an Bunreacht thar a bheith tábhachtach agus aon ghné de riaradh an cheartais á breithniú. Faoin mBunreacht, cuirtear riar an cheartais de chúram ar bhreithiúna neamhspleácha. Cé go bhfuil go leor forálacha eile den Bhunreacht an-ábhartha freisin maidir leis an gcaoi a riarar an ceartas inár gcúirteanna, tá roinnt dá fhorálacha an-ábhartha i gcomhthéacs an Phlean Straitéisigh seo. Foráiltear le hAirteagal 34.1, ach amháin in imthosca speisialta teoranta arna n-ordú le dlí, go ndéanfar ceartas a riaradh go poiblí i gcúirteanna arna mbunú le dlí ag breithiúna arna gceapadh ar an modh a fhoráiltear leis an mBunreacht. Faoi Airteagal 34.6, ní mór do gach duine a cheapfar ina bhreitheamh nó ina breitheamh faoin mBunreacht dearbhú a dhéanamh go seasfaidh sé nó sí leis an mBunreacht agus leis na dlíthe agus go riarfaidh sé nó sí an ceartas go neamhchlaon. Faoi Airteagal 35.2, tá gach breitheamh neamhspleách i bhfeidhmiú a fheidhmeanna breithiúnacha agus níl siad ach faoi réir an Bhunreachta agus an dlí. Soiléirítear in Airteagal 40.1 go measfar gach saoránach, mar dhaoine daonna, a bheith comhionann os comhair an dlí.

Ballraíocht AE

Tá an Plean Straitéiseach bunaithe freisin ar thiomantas leanúnach na mBreithiúna d'Airteagal 47 de Chairt um Chearta Bunúsacha an Aontais Eorpaigh agus ar chomhlíonadh an Airteagail sin, lena ráthaítear an ceart chun leigheas éifeachtach agus triail chóir a fháil, agus Airteagal 20 den Chairt, lena ráthaítear comhionannas faoin dlí.

Prionsabail na Náisiún Aontaithe maidir le Rochtain ar Cheartas

Léirítear sa Phlean Straitéiseach feasacht agus urraim na mBreithiúna ar '*Phrionsabail agus Treoirínte Idirnáisiúnta maidir le Rochtain ar Cheartas do Dhaoine faoi Mhíchumas*' na Náisiún Aontaithe a foilsíodh i mí Lúnasa 2020.

An Chomhairle Bhreithiúnach

Tá forálacha an Achta um Chomhairle Bhreithiúnach, 2019 ('Acht 2019') ábhartha freisin maidir leis an bPlean Straitéiseach seo. Tá sé ar cheann d'fheidhmeanna na Comhairle Breithiúnaí faoi Acht 2019 ardchaighdeáin iompair a chur chun cinn agus a choinneáil ar bun i measc breithiúna, ag féachaint do phrionsabail an iompair bhreithiúnaigh lena gceanglaítear ar bhreithiúna neamhspleáchas breithiúnach, neamhchlaontacht, ionracas, cuibheas (lena n-áirítear cuma na cuibheas), inniúlacht agus dícheall a chaomhnú agus a

léiriú agus cóir chomhionann a áirithiú do gach duine os comhair na cúirte. Chun an fheidhm sin a chur chun cinn, tugadh sainordú don Chomhairle Bhreithiúnach le hAcht 2019 treoirlínte a cheapadh maidir le hiompar breithiúnach agus eitic. Glacadh na treoirlínte sin i mí Feabhra 2022. Tá na treoirlínte seo, ina dhiaidh sin, bunaithe ar phrionsabail an iompair bhreithiúnaigh ar a dtugtar Prionsabail Bangalore a d'fhormhuinigh an 59ú seisiún de Choimisiún na Náisiún Aontaithe um Chearta an Duine sa Ghinéiv i mí Aibreáin 2003.

Cuireadh Treoirlínte na Comhairle Breithiúnaí maidir le hlompar agus Eitic san áireamh agus an Plean Straitéiseach á fhorbairt. Féachann na Treoirlínte leis na caighdeáin is airde d'iompar breithiúnach a chur chun cinn agus cabhrú le breithiúna cinntí a dhéanamh maidir le hábhair eitice agus iompair. Cuireann siad cúnaimh luachmhar ar fáil do bhreithiúna i gcomhlíonadh a ndualgas agus a n-oibleagáidí. Feidhm an-tábhachtach de chuid na le Breithiúnaí is ea oideachas leanúnach a chur chun cinn agus a sholáthar do bhreithiúna. Tá na Breithiúna an-fheasach ar an ngá atá le hoiliúint leanúnach agus oideachas leanúnach do bhreithiúna agus tá siad tiomanta tabhairt faoi ar bhonn leanúnach.

Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe 2030

Clár Oibre 2030 don Fhorbairt Inbhuanaithe, a ghlac Ballstáit uile na Náisiún Aontaithe in 2015, soláthraíonn sé treoirphlean comhroinnte don tsíocháin agus don rathúnas do dhaoine agus don phláinéad, anois agus amach anseo. Tá na 17 Sprioc Forbartha Inbhuanaithe ina gcroílár, ar glao práinneach iad ar ghníomhaíocht ag gach tír (forbartha agus forbartha) i gcomhpháirtíocht dhomhanda.

Cuirtear san áireamh sa Phlean Straitéiseach sin Spriocanna Forbartha Inbhuanaithe 2030 na Náisiún Aontaithe agus, go háirithe, Sprioc 16 chun 'sochaithe síochánta cuimsitheacha a chur chun cinn ar mhaithe leis an bhforbairt inbhuanaithe, rochtain ar cheartas a chur ar fáil do chách agus institiúidí éifeachtacha, cuntasacha agus cuimsitheacha a thógáil ar gach leibhéal'.

Íospartaigh na Coireachta

Cuireadh san áireamh sa Phlean Straitéiseach freisin an tAcht um Cheartas Coiriúil (Íospartaigh na Coireachta), 2017 (arna leasú), a thugann éifeacht in Éirinn d'fhorálacha Threoir 2012/29/AE lena mbunaítear íoschaighdeáin maidir le cearta íospartach na coireachta, maidir le tacaíocht a thabhairt dóibh agus maidir le hiad a chosaint. Tá na Breithiúna tiomanta caitheamh le híospartaigh na coireachta i gcomhréir leis na prionsabail a bunaíodh leis an Acht agus leis an Treoir a mhéid a bhaineann siad leis na Cúirteanna a mhéid a d'fhéadfadh siad a bheith ábhartha maidir le himeachtaí cúirte a sheoladh.

Dlíthithe atá i Láthair go Pearsanta

Bunaíodh Meitheal um Dhlíthithe atá i Láthair go Pearsanta ('LIPanna'), ina bhfuil roinnt breithiúna de chuid na nUaschúrteanna agus oifigigh de chuid na Seirbhíse Cúirteanna, in

2023 chun tograí mionsonraithe a dhéanamh i ndáil le rochtain ar cheartas ag LIPanna a rialáil, agus é mar aidhm leis sin feabhas a chur ar an rochtain atá acu ar na cúirteanna agus a áirithiú ag an am céanna go n-úsáidfear acmhainní ganna breithiúnacha agus na Seirbhíse Cúirteanna ar an mbealach is éifeachtúla is féidir agus iad i dteagmháil le LIPanna. Tar éis próiseas taighde dhá chéim a thabhairt chun críche chun scrúdú a dhéanamh, ar an gcéad dul síos, ar an gcaoi a n-idirghníomhaíonn LIPanna leis na hUaschúirteanna in Éirinn agus, ar an dara dul síos, ar an gcaoi a n-idirghníomhaíonn dlínsí inchomparáide le LIPanna, tá tuarascáil curtha i dtoll a chéile ag an Meitheal ina sonraítear na bearta a mholann sí ba cheart a thabhairt isteach chun rochtain ar cheartas ag LIPanna a rialáil. Féachann an Plean Straitéiseach seo le cuspóirí leanúnacha na Meithle seo a léiriú.

Leanaí

Cuireadh seasamh na leanaí san áireamh agus an Plean Straitéiseach á fhorbairt. Aithníonn na Breithiúna a thábhachtaí atá sé cearta agus sárleasanna an linbh a chur chun cinn agus a mheas i gcomhréir le ceanglais an Bhunreacht agus Acht na Leanaí 2001 agus mar a bheartaítear le Coinbhinsiún na Náisiún Aontaithe um Chearta an Linbh.¹ Tá na breithiúna tiomanta freisin don Phrótocal maidir le Cásanna Éignithe agus Dúnmharaithe a bhaineann le hÍospartaigh agus Cosantóirí atá faoi bhun 18 mbliana d'aois a bhrostú a chur chun feidhme.

An Mheitheal um Rochtain ar Cheartas de chuid an Phríomh-Bhreithimh

I mí Eanáir 2021, bhunaigh an tIarPhríomh-Bhreitheamh, an Breitheamh Frank Clarke, Meitheal um Rochtain ar Cheartas, a lean ar aghaidh faoi chathaoirleacht an Phríomh-Bhreithimh reatha, an Breitheamh Donal O'Donnell. Is é cuspóir na Meithle príomhpháirtithe leasmhara a thabhairt le chéile agus obair chomhoibríoch a dhéanamh chun bacainní ar rochtain ar cheartas a shainaithint agus chun cur le rochtain ar cheartas in Éirinn a fheabhsú. Féachann an Plean Straitéiseach seo le cuspóirí leanúnacha na Meithle seo a léiriú.

An tAthbhreithniú ar Riar an Cheartais Shibhialta: Tuarascáil an Ghrúpa Athbhreithnithe

Tar éis chinneadh an Rialtais i mí an Mhárta 2017, bunaíodh grúpa (“Grúpa Athbhreithnithe”) chun athbhreithniú agus athchóiriú a dhéanamh ar riaradh an cheartais shibhialta in Éirinn. Foilsíodh an ‘Athbhreithniú ar Riar an Cheartais Shibhialta: Tuarascáil an Ghrúpa Athbhreithnithe’ i mí Dheireadh Fómhair 2022, tar éis próiseas athbhreithnithe faoi chathaoirleacht an Bhreithimh Peter Kelly, iar-Uachtarán na hArd-Chúirte. Leagtar béim sa Plean Straitéiseach seo ar thiomantas na mBreithiúna do chur chun feidhme na moltaí atá sa Tuarascáil seo.

---

¹ Ghlac Comhthionól Ginearálta na Náisiún Aontaithe leis an CNAACL in 1989, agus dhaingnigh Éire é in 1992.

An Tuarascáil JPWG

Agus an Plean Straitéiseach seo á ullmhú, rinneadh Tuarascáil JPWG a mheas agus a chur san áireamh go han-chúramach freisin. I gcomhréir lena mholtaí, féachann an Plean Straitéiseach le spriocanna intomhaiste agus cuspóirí straitéiseacha fadtéarmacha insroichte a shainaithint do gach dlínse Cúirte. Tá sé tábhachtach a chur i bhfios go láidir go bhfuil baint amach na gcuspóirí sin ag brath ar acmhainní iomchuí a chur ar fáil do na cúirteanna ionas gur féidir an ceartas a riar go pras agus i ndálaí ina n-urramaítear dínit na rannpháirtithe uile sa dlíthíocht agus iad siúd a ndéanann an dlíthíocht difear dóibh.

Tuarascáil ECFE maidir le Nuachóiriú a dhéanamh ar an bhFoireann agus ar Chleachtais Bhainistíochta Cúirte in Éirinn

Ina theannta sin, rinneadh Tuarascáil ECFE a mheas go han-chúramach. Foilsíodh é ag an am céanna le Tuarascáil JPWG. Tá athbhreithniú an-chabhrach ann ar an gcóras reatha riartha ceartais in Éirinn. D'aithin ECFE go bhfuil gá le líon níos mó breithiúna sa ghearrthéarma agus sa mheántéarma. Léirítear moltaí ECFE, dá réir sin, i dtéarmaí Thuarascáil JPWG.

Ceapacháin Bhreithiúnacha

Cuireadh san áireamh sa Phlean Straitéiseach sin freisin an próiseas nua chun breithiúna agus Uachtaráin Chúirte a cheapadh dá bhforáiltear san Acht um an gCoimisiún um Cheapacháin Bhreithiúnacha 2023 ('Acht 2023'), atá le tosú an 1 Eanáir 2025. Faoi Acht 2023, tá moltaí uile an Choimisiúin um Cheapacháin Bhreithiúnacha maidir le daoine atá le ceapadh chuig oifig bhreithiúnach le bunú ar fhiúntas agus le bheith curtha ar an eolas ag an gcuspóir gur cheart líon comhionann comhaltaí fireanna agus bainearna a bheith i gcomhaltas na mBreithiúna i ngach cúirt, go léireofaí leo éagsúlacht dhaonra an Stáit ina iomláine agus go n-áireofaí leo líon leordhóthanach breithiúna a bhfuil inniúlacht sa Ghaeilge acu chun freastal ar na riachtanais (mar a shainaithin an Coimisiún) maidir le himeachtaí a réachtáil i nGaeilge.

Teangacha Oifigiúla

Tá sé mar chuspóir ag Acht na dTeangacha Oifigiúla (Leasú) 2023 go mbeadh dóthain breithiúna ann a bheadh inniúil ar an nGaeilge chun freastal ar riachtanais úsáideoirí na cúirte. Tacaíonn na Breithiúna go hiomlán leis an gcuspóir sin agus cuireadh san áireamh é agus an Plean Straitéiseach seo á ullmhú. Ina theannta sin, tugann na Breithiúna aird ar na hoibleagáidí a fhorchuirtear ar na Cúirteanna faoi alt 8 d'Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003 (arna leasú), a fhoráilann mar seo a leanas:

“Tá sé de dhualgas ar gach cúirt, in aon imeachtaí os a comhair, a chinntiú go bhféadfaidh aon duine a bheidh ag láithriú inti nó a bheidh ag tabhairt fianaise os a

comhair éisteacht a fháil sa teanga oifigiúil is rogha leis nó léi, agus nach gcuirfear an duine faoi mhíbhuntáiste trí éisteacht a fháil sa teanga oifigiúil eile.”

Straitéisí na Seirbhíse Cúirteanna

Mar a tugadh faoi deara sa Réamhrá, tá sé beartaithe an Plean Straitéiseach seo a léamh i gcomhar le forbairt straitéiseach ghinearálta na Seirbhíse Cúirteanna, a leagtar amach sna doiciméid dá dtagraítear thíos, d’fhonn na cúirteanna a athrú ina n-institiúid níos nua-aimseartha a mbeidh rochtain éasca uirthi trí mhodhanna digiteacha nó neamhdhigiteacha.

Tacú le Rochtain ar Cheartas in Éirinn Nua-Aimseartha Dhigiteach: Fís Straitéiseach Fhadtéarmach 2030

Aithníonn agus formhuíonn na Breithiúna Fís Straitéiseach Fhadtéarmach na Seirbhíse Cúirteanna do 2030, dar teideal “Ag Tacú le Rochtain ar Cheartas in Éirinn nua-aimseartha dhigiteach”, agus aithníonn agus dearbhaíonn siad a thiomantas do thacú leis na spriocanna a shaináithnítear chun córas cúirteanna nua-aimseartha a chur ar fáil, ar córas é:

- Tá córais cheartais atá éifeachtach agus **cóir** fréamhaithe san éifeachtúlacht, sa cháilíocht agus sa neamhspleáchas. Leanfaidh an tSeirbhís Chúirteanna de thacaíocht a thabhairt do na Breithiúna neamhspleácha i riaradh an cheartais trí na hacmhainní is gá a chur ar fáil dóibh.
- **Úsáideoir-lárnach** a bhfuil taithí fheabhsaithe aige d’úsáideoirí cúirte; seirbhísí a sheachadtar trí raon bealaí is oiriúnaí d’aon idirghníomhaíocht, ag soláthar seirbhíse agus eispéireas úsáideora atá éasca le nascleanúint.
- Rochtain **shimplithe** ar cheartas do dhaoine aonair agus d’eagraíochtaí trí chastacht laghdaithe agus costas gaolmhar, go háirithe i gcásanna ar luach níos ísle/ar chastacht níos ísle, agus ní gá do dhaoine teacht chun na cúirte ach amháin chun go ndéileálfar lena gcás nuair is gá.
- **In am trátha** i riaradh an cheartais, i.e., barrfheabhsófar dul chun cinn cásanna trí chóras na gcúirteanna, agus ní chuirfear moill mhíchúí ar chásanna mar gheall ar shaincheisteanna riaracháin nó bainistithe cásanna.
- **Comhtháite** le heagraíochtaí eile in earnáil an cheartais, faisnéis agus léargais “an chórais iomláin” a chomhroinnt agus béim á leagan ar idir-inoibritheacht córas agus sonraí.
- Obair **chomhoibríoch** le heagraíochtaí eile in earnáil an cheartais i dtreo uaimhianta toraidh ‘comhchuspóra’; oibriú go réamhghníomhach agus go comhoibríoch le chéile chun spriocanna comhroinnte a bhaint amach.

- Éifeachtach agus éifeachtúil i riaradh an cheartais, leis an tSeirbhís Chúirteanna ag tacú leis na Breithiúna ag baint úsáide as réitigh teicneolaíochta nua-aimseartha agus próisis dea-chleachtais agus nósanna imeachta chun córas cúirteanna a sholáthar atá luach ar airgead don cháiniócóir.

An Clár Nuachóirithe

Tacaíonn na Breithiúna freisin le Clár Nuachóirithe na Seirbhíse Cúirteanna a bhfuil ceithre phríomhshruth oibre mar bhonn taca leis, eadhon, (i) athchóiriú eagraíochtúil, (ii) athchóiriú sibhialta, (iii) athchóiriú teaghlaigh agus (iv) athchóiriú coiriúil. Is iad seo a leanas aidhmeanna phríomhghnéithe na sruthanna oibre:

- Feabhsuithe d'úsáideoirí cúirte;
- Tacaíochtaí oibríochtúla níos fearr;
- Cuntasacht airgeadais níos fearr.

Straitéis Nuálaíochta 2024-2026

Tacaíonn na Breithiúna freisin leis an dara straitéis nuálaíochta de chuid na Seirbhíse Cúirteanna a foilsíodh le déanaí ina leagtar amach na ceithre phríomhréimse gníomhaíochta seo a leanas don chéad tréimhse trí bliana eile:

- Feasacht agus cumas nuálaíochta sa tSeirbhís Chúirteanna a fheabhsú;
- Giniúint smaointe a spreagadh;
- Feabhas a chur ar an gconair nuálaíochta agus ar sheachadadh tionscadal;
- Rannpháirtíocht leis an bhfoireann nuálaíochta agus leis an líonra um thacaíocht nuálaíochta a fheabhsú.

Plean Straitéiseach Corparáideach na Seirbhíse Cúirteanna 2024 - 2027 ??

D'eisigh an tSeirbhís Chúirteanna a Plean Straitéiseach don tréimhse 2024-2027, ag díriú ar roinnt príomhréimsí chun ceartas agus seachadadh seirbhíse a fheabhsú agus na spriocanna seo a leanas a aithint:

- **Cur Chuige Úsáideoir-Lárnach a Ghlacadh:** Tús áite a thabhairt do sholáthar seirbhíse feabhsaithe trí mhodhanna comhoibríocha atá éasca le húsáid.

- **Tacaíocht a thabhairt do na Breithiúna:** Oibriú i gcomhar leis na Breithiúna chun na hacmhainní is gá a shainiú agus a sholáthar do chomhaltaí na mBreithiúna chun a bhfeidhmeanna breithiúnacha a chur i gcrích go héifeachtach.
- **Claochlú Digiteach:** Cur chuige ‘tús áite don digitíú ach ní don digitíú amháin’ a chur chun feidhme chun oibríochtaí a chuíchóiriú agus inrochtaineacht a áirithiú.
- **Nuálaíocht san Ionad Oibre:** Infheistíocht a dhéanamh i bhfoireann agus tacú leo chun eagraíocht ardfheidhmíochta a chruthú, timpeallachtaí oibre nua-aimseartha solúbtha a chur chun cinn agus cumais foirne a fhorbairt
- **Eastát agus áiseanna nua-aimseartha agus feabhsaithe a chur ar fáil:** Foirgnimh agus saoráidí cúirte a fheabhsú agus tacú le bealaí nua ina ndéantar gnó.
- **Cuntasacht agus Ceannaireacht:** a áirithiú go gcuireann struchtúir rialachais cuntasacht agus ceannaireacht éifeachtach ar fáil do chlár oibre nuachóirithe agus athchóirithe na Seirbhíse Cúirteanna.

Tacaíonn na Breithiúna go hiomlán leis na céimeanna atá á nglacadh ag an tSeirbhís Chúirteanna chun a saoráidí agus a cleachtais oibre a nuachóiriú agus déanfaidh siad idirchaidreamh leis an tSeirbhís Chúirteanna chun na spriocanna atá leagtha amach sna doiciméid a ndéantar cur síos orthu thuas a bhaint amach.

SAINORDÚ BUNREACTÚIL AGUS REACTÚIL

An Chúirt Uachtarach

Suíonn an Chúirt Uachtarach ag barr chóras cúirteanna na hÉireann. I gcomhréir le hAirteagal 34.5 den Bhunrecht, is í an chúirt achomhairc dheiridh í in ábhair shibhialta agus choiriúla. Bunaíodh go foirmiúil é ar 29 Meán Fómhair 1961 de bhun Acht na gCúirteanna (Bunú agus Comhdhéanamh) 1961.

Comhdhéanamh na Cúirte Uachtaraí

Tá an Chúirt Uachtarach comhdhéanta den Phríomh-Bhreitheamh, arb é Uachtarán na Cúirte é, agus naonúr gnáthbhreithiúna. Tá Uachtarán na Cúirte Achomhairc agus na hArd-Chúirte ina gcomhaltaí ex-officio den Chúirt Uachtarach freisin. Is iondúil go n-éistean painéal de chúigear nó de sheachtar breithiúna le cásanna.

Dlínse

Tá dlínse achomhairc agus dlínse bhunaidh araon ag an gCúirt Uachtarach mar a fhorordaítear leis an mBunrecht. Athmhúnláíodh dlínse na Cúirte in 2014 maidir le bunú na Cúirte Achomhairc.

Le hAirteagal 34.5.3^o den Bhunrecht, tugtar dlínse achomhairc don Chúirt Uachtarach achomhairc ón gCúirt Achomhairc a bhreithniú i gcás inar deimhin léi go mbaineann ábhar lena mbaineann tábhacht phoiblí ghinearálta leis an mbreith, nó i gcás ina bhfuil sé ar mhaithe leis an gceartas achomhairc a dhéanamh chun na Cúirte Uachtaraí. Is é seo an bealach trína n-éistean an Chúirt Uachtarach formhór na n-achomhairc.

Le hAirteagal 34.5.4^o den Bhunrecht, tugtar dlínse freisin don Chúirt Uachtarach achomhairc ón Ard-Chúirt a bhreithniú go díreach i gcás inar deimhin léi go bhfuil imthosca eisceachtúla ann a fhágann gur gá achomhairc díreach a dhéanamh chuici, agus is réamhchoinníoll chun gur deimhin leis an gCúirt amhlaidh ceachtar de na tosca seo a leanas nó iad araon a bheith ann: (i) go mbaineann ní lena ngabhann tábhacht phoiblí ghinearálta leis an mbreith, agus/nó (ii) gur ar mhaithe leis an gceartas a dhéantar achomhairc chun na Cúirte Uachtaraí. Achomhairc den sórt sin ar a dtugtar achomhairc ‘cliobógach’.

Tá dlínse bhunaidh ag an gCúirt Uachtarach freisin faoin mBunrecht sna cásanna seo a leanas:

- i. i gcás ina gcuirfidh Uachtarán na hÉireann bille faoi bhráid na Cúirte Uachtaraí, de réir Airteagal 26 den Bhunrecht, chun cinneadh a dhéanamh i dtaobh an bhfuil an bille sin (nó forálacha áirithe de), arna rith ag dhá Theach an Oireachtais, ar neamhréir leis an mBunrecht, agus

- ii. i gcás inar iarradh ar an gCúirt Uachtarach a chinneadh, de réir Airteagal 12.3 den Bhunrecht, an bhfuil éagumas ar Uachtarán na hÉireann.

Breithiúnais

Déantar cinneadh ar chás sa Chúirt Uachtarach trí chomhaontú thromlach na mbreithiúna. Tá gach breitheamh i gcás i dteideal tuairim ar leith a thabhairt, bíodh sé ag aontú nó ag easaontú.

Tagann eisceacht ón gcleachtas seo chun cinn nuair a chuireann an tUachtarán bille faoi bhráid na Cúirte Uachtaraí faoi Airteagal 26 den Bhunrecht. I dtagairtí den sórt sin, tá an cinneadh le tabhairt i bhfoirm breithiúnais aonair, i gcás nach dtugtar ach breith thromlach na Cúirte.

An Chúirt Achomhairc

Bunaíodh an Chúirt Achomhairc an 28 Deireadh Fómhair 2014 agus feidhmíonn sí mar shraith dhlínsiúil idir an Ard-Chúirt agus an Chúirt Uachtarach. Is í an phríomhfheidhm atá aici éisteacht le hachomhairc ón Ard-Chúirt, idir sibhialta agus choiriúil. Feidhmíonn sé mar chúirt achomhairc dheiridh mura dtugtar cead de bhun Airteagal 34.5 den Bhunrecht chun achomhairc breise a dhéanamh chuig an gCúirt Uachtarach.

Comhdhéanamh na Cúirte Achomhairc

Tá an Chúirt Achomhairc comhdhéanta faoi láthair d'Uachtarán agus de 18 ngnáthbheitheamh (le dhá fholúntas). Tá an Príomh-Bheitheamh agus Uachtarán na hArd-Chúirte ina gcomhaltaí ex-officio den Chúirt Achomhairc.

Suíonn an Chúirt i rannáin de thriúr breithiúna. Féadfaidh an tUachtarán, ina aonar nó breitheamh eile arna ainmniú nó arna hainmniú ag an Uachtarán, roinnt iarratas idirbheitheach agus iarratais nós imeachta a éisteacht, faoi Acht na gCúirteanna agus an Dlí Sibhialta (Forálacha Ilghnéitheacha), 2023.

Dlínse

Mar is amhlaidh leis na hUaschúirteanna eile, bronntar dlínse na Cúirte Achomhairc leis an mBunrecht agus le reachtaíocht. Tá údarás ag an gCúirt Achomhairc na hachomhairc seo a leanas a éisteacht:

- A. Achomhairc in imeachtaí sibhialta agus coiriúla ón Ard-Chúirt:
  - i. Achomhairc ón Ard-Chúirt a d'éistfeadh an Chúirt Uachtarach roimh an Tríú Leasú is Tríocha ar an mBunrecht.

- ii. Achomhairc maidir le bunreachtúlacht an dlí a éistear san Ard-Chúirt, agus cinntítear leis an mBunreacht nach bhféadfaidh aon dlí srian a chur le dlínse na Cúirte Achomhairc sna hábhair sin.
- B. Faoin Acht um an gCúirt Achomhairc 2014, tugadh an dlínse achomhairc don Chúirt Achomhairc a d'fheidhmigh an Chúirt Achomhairc Choiriúil roimhe sin. Áirítear ar dhlínse achomhairc na Cúirte Achomhairc maidir le hábhair choiriúla:
- i. Achomhairc ó dhaoine a ciontaíodh ar díotáil sa Chúirt Chuarda, sa Phríomh-Chúirt Choiriúil agus sa Chúirt Choiriúil Speisialta.
  - ii. Achomhairc in aghaidh déine pianbhreithe arna forchur ag na cúirteanna sin.
  - iii. Iarratais ón Stiúrthóir Ionchúiseamh Poiblí ar athbhreithniú ar phianbhreith ar fhorais trócaire míchuí, faoin Acht um Cheartas Coiriúil 1993.
  - iv. Iarratais ó dhaoine a líomhnaíonn, tar éis achomhairc chun na Cúirte Achomhairc agus aon atrialach ina dhiaidh sin, go léiríonn fíoras nua nó fíoras nua-aimsithe gur tharla iomrall ceartais i ndáil leis an gciontú nó go bhfuil an phianbhreith iomarcach, faoin Acht um Nós Imeachta Coiriúil 1993.
  - v. Achomhairc ón Stiúrthóir Ionchúiseamh Poiblí ar cheist dlí a eascraíonn as trialacha coiriúla as ar eascair éigíontú, faoin Acht um Nós Imeachta Coiriúil 1967 (achomhairc 'gan dochar') nó faoin Acht um Nós Imeachta Coiriúil 2010 (achomhairc 'gan dochar'), faoi seach.
  - vi. Achomhairc ón Stiúrthóir Ionchúiseamh Poiblí ar cheist dlí a eascraíonn as diúltú ó chúirt trialach ag réamhéisteacht trialach á rá nach nglacfar le fianaise le linn thriail an chiona, faoin Acht um Nós Imeachta Coiriúil 2021.
  - vii. Iarratais ar bhannaí tar éis an chiontaithe go dtí go gcinnfear achomhairc.
- C. Faoin Acht um an gCúirt Achomhairc 2014, tugadh an dlínse achomhairc don Chúirt Achomhairc, a d'fheidhmigh an Chúirt Achomhairc Armchúirteanna roimhe sin:
- i. Achomhairc a chinneadh bunaithe ar thaifead ar na himeachtaí ag an armchúirt, le cumhacht chun fianaise nua nó bhreise a éisteacht nó aon ábhar atá le tuairisciú a tharchur chuig uachtarán nó abhcóide breithiúnais na harmchúirte.
  - ii. Pianbhreith a dhearbhú, a aisiompú (go hiomlán nó go páirteach) nó triail nua a ordú nó an phianbhreith a athrú.

- iii. Déileáil le hachomhairc nach mbaineann ach leis an gcinneadh nó leis an bpianbhreith, lena n-áirítear iarratais ar athbhreithniú pianbhreithe ón Stiúrthóir Ionchúiseamh Míleata faoin Acht Cosanta 1954 agus faoin Acht um Achomhairc Armchúirteanna 1983.
- iv. Athbhreithniú a dhéanamh ar chinntí nó ar phianbhreitheanna ó achomhairc roimhe seo má léiríonn fianaise nua nó nua-aimsithe iomrall ceartais, faoin Acht um Nós Imeachta Coiriúil 1993.
- v. Achomhairc in aghaidh cinntí ó armchúirteanna á rá go bhfuil duine a chúisítear i gcion neamhinniúil ar a thriail a sheasamh, faoin Acht Cosanta 1954.
- vi. Achomhairc in aghaidh cinntí ó armchúirteanna sa chéill nach bhfuil duine a thriailtear i gcion ciontach de dheasca gealtachta, faoin Acht Cosanta 1954.
- vii. Achomhairc i gcoinne breitheanna ó armchúirt orduithe cimithe a dhéanamh nó gan iad a dhéanamh, faoin Acht Cosanta 1954.
- viii. Tarchuir ceisteanna dlí ag armchúirteanna achoimre, faoi fhorálacha an Achta Cosanta 1954 nó an Achta um Achomhairc Armchúirteanna 1983, faoi seach.
- ix. Iarratais ar bhannaí go dtí go gcinneadh achomhairc, faoin Acht um Achomhairc Armchúirteanna 1983.
- x. Iarratais chun oibriú pianbhreithe coimeádta a fhionraí go dtí go gcinneadh achomhairc, faoin Acht um Achomhairc Armchúirteanna 1983.

D. Faoin Acht um an gCúirt Achomhairc 2014, ceisteanna dlí a d'fhéadfaí a tharchur roimhe sin chuig an gCúirt Uachtarach lena gcinneadh ('cás sonraithe'), is féidir leis an gCúirt Achomhairc iad a chinneadh anois:

- i. Cásanna comhchomhairleacha arna sonrú ag an gCúirt Chuarda chun na Cúirte Achomhairc faoin Acht Cúirteanna Breithiúnais, 1947.
- ii. Cásanna comhairleacha arna sonrú ag an Ard-Chúirt (sa chás go bhfuil an chúirt sin ag feidhmiú a dlínse achomhairc maidir le breith ón gCúirt Chuarda) faoin Acht Cúirteanna Breithiúnais 1936
- iii. Achomhairc i gcoinne breithe de chuid na hArd-Chúirte a rinneadh ar achomhairc trí chás sonraithe ón gCúirt Dúiche, faoin *Summary Jurisdiction Act* 1857 arna leathnú le hAcht na gCúirteanna (Forálacha Forlíontacha) 1961.

- iv. Achomhairc i gcoinne breithe de chuid na hArd-Chúirte a rinneadh ar chás comhairleach sonraithe ón gCúirt Dúiche, faoi Acht na gCúirteanna (Forálacha Forlíontacha), 1961.

Achomhairc a aistríodh ón gCúirt Uachtarach chun na Cúirte Achomhairc:

Tar éis bhunú na Cúirte Achomhairc, d'ordaigh an Príomh-Bhreitheamh achomhairc shonraithe a bhí ar feitheamh sa Chúirt Uachtarach, ar achomhairc iad a tionscnaíodh roimh an lá bunaithe agus nár éist an Chúirt sin go hiomlán nó go páirteach, a éisteacht agus a chinneadh ag an gCúirt Achomhairc, de bhun Airteagal 64.3.1° den Bhunreacht mar a cuireadh isteach leis an Tríú Leasú is Tríocha. Níl aon 'achomhairc faoi Airteagal 64' fós gan réiteach amhail ó mhí Mheán Fómhair 2024.

An Ard-Chúirt

Faoi Airteagal 34.3.1° den Bhunreacht, tá dlínse iomlán ag an Ard-Chúirt chun gach ní agus ceist a chinneadh is cuma cé acu ceist dlí nó fíorais, sibhialta nó coiriúil í. Ciallaíonn sé sin, mar shampla, murab ionann agus na cúirteanna céadchéime eile, nach bhfuil aon teorainn reachtúil ar an leibhéal cúitimh airgid is féidir leis a dhámhachtain. Baineanna dlínse freisin leis an gceist faoi bhailíocht aon dlí ag féachaint don Bhunreacht.

Comhdhéanamh na hArd-Chúirte

Tá an Ard-Chúirt comhdhéanta den Uachtarán agus de 50 gnáthbhreitheamh. Tá an Príomh-Bhreitheamh, Uachtarán na Cúirte Achomhairc, agus Uachtarán na Cúirte Cuarda ina gcomhaltaí ex-officio den Ard-Chúirt freisin.

Is iondúil gur breitheamh amháin a éisteann agus a chinneann ábhair a thagann os comhair na hArd-Chúirte, ach féadfaidh Uachtarán na hArd-Chúirte a chinneadh go bhféadfaidh triúr breithiúna aon chúis nó ábhar nó aon chuid de a éisteacht i gcúirt ar a dtugtar cúirt roinne.

Maidir le trialacha coiriúla, déanann breitheamh amháin iad a stiúradh ina shuí nó ina suí le giúiré de dháréag, ach féadfaidh Uachtarán na hArd-Chúirte ordú a thabhairt do bheirt bhreithiúna nó níos mó suí le chéile chun críche trialach ar leith.

Dlínse

Mar a luadh thuas, tá dlínse an-leathan ag an Ard-Chúirt mar chúirt chéadchéime. Ina theannta sin, gníomhaíonn sí mar chúirt achomhairc ón gCúirt Chuarda in ábhair shibhialta. Tá sé de chumhacht aige athbhreithniú a dhéanamh ar chinntí binsí áirithe. Féadfaidh sí rialuithe a thabhairt freisin ar cheisteanna dlí arna dtíolacadh ag an gCúirt Dúiche.

Féadfaidh duine dá ndeonaítear bannaí sa Chúirt Dúiche iarratas a dhéanamh chuig an Ard-Chúirt chun na coinníollacha bannaí a athrú. Má dhiúltaíonn an Chúirt Dúiche bannaí, is féidir iarratas a dhéanamh chuig an Ard-Chúirt. Ní féidir le duine a chúisítear i ndúnmharú iarratas a dhéanamh ar bhannaí ach amháin chuig an Ard-Chúirt.

Suíonna

Suíonn an Ard-Chúirt i mBaile Átha Cliath chun trialacha agus iarratais ag an gcéad chéim a éisteacht. Cloiseann sé freisin díobhálacha pearsanta agus gníomhartha díobhála marfacha i roinnt áiteanna cúige, mar shampla Corcaigh, Gaillimh, Luimneach, Inis, Port Láirge, Cill Chainnigh, Sligeach, agus Dún Dealgan, ag amanna sonraithe i rith na bliana. Ina theannta sin, suíonn an Ard-Chúirt in ionaid chúige chun éisteacht le hachomhairc ón gCúirt Chuarda i gcúrsaí dlí sibhialta agus teaghlaigh. Suíonn an Ard-Chúirt freisin chun cineálacha eile cásanna sibhialta a éisteacht, amhail Neamh-Ghiúiré/Athbhreithniú Breithiúnach agus caingne Seansaireachta, in áiteanna cúigeacha, lena n-áirítear Corcaigh agus, ó am go ham, in ionaid eile.

Achomhairc

Is féidir achomhairc in imeachtaí sibhialta ón Ard-Chúirt a dhéanamh chuig an gCúirt Achomhairc, ach amháin sna cásanna sin inar cheadaigh an Chúirt Uachtarach achomharc díreach chuici (achomharc 'leap frog').

Féadfar achomharc i gcoinne ciontú nó pianbhreithe ag an bPríomh-Chúirt Choiriúil a thógáil chun na Cúirte Achomhairc.

An Phríomh-Chúirt Choiriúil

Nuair a bhíonn an Ard-Chúirt ag déileáil le cásanna coiriúla, tugtar an Phríomh-Chúirt Choiriúil uirthi. Déanann sí iarracht na cionta coiriúla is tromchúisí, mar dhúnmharú agus éigniú, nach féidir leis an gCúirt Chuarda déileáil leo. Déanann breitheamh agus giúiré iarracht ar na cásanna seo. Go dtí le déanaí, ní raibh an Chúirt ach ina suí i mBaile Átha Cliath. Le tamall anuas tá an Chúirt tar éis taisteal chuig roinnt ionad eile lena n-áirítear Corcaigh, Luimneach, Sligeach, Port Láirge, An Nás, Cill Chainnigh, An Muileann gCearr, Muineachán, Leitir Ceanainn agus Caisleán an Bharraigh.

An Chúirt Choiriúil Speisialta

Tá an Chúirt Choiriúil Speisialta comhdhéanta de thriúr breithiúna² ina suí gan ghiúiré agus déileálann sí den chuid is mó le cúisimh choiriúla a bhaineann le heagraíochtaí sceimhlitheoireachta, agus le déanaí, cúisimh a bhaineann le coireacht eagraithe. Bhunaigh an Rialtas an Chúirt chun cásanna a éisteacht a bhféadfadh sé nach mbeadh na gnáthchúirteanna in ann déileáil leo, mar gheall ar eagla go bhféadfaí imeaglú a dhéanamh ar ghiúiré. Rinneadh foráil dá bhunú leis an Acht um Chiontaí in Aghaidh an Stáit 1939.

An Chúirt Chuarda

Comhdhéanamh na Cúirte Cuarda

Tá an Chúirt Chuarda comhdhéanta den Uachtarán agus de 45 gnáthbheitheamh. Tá Uachtarán na Cúirte Dúiche ina bhreitheamh ex-officio den Chúirt Chuarda freisin. Tá an tír roinnte in ocht gcuard agus breitheamh amháin sannta do gach cuaird ach amháin i mBaile Átha Cliath áit ar féidir deichniúr breithiúna a shannadh, agus i gCorcaigh, áit a bhfuil foráil ann do thriúr breithiúna.

Dlínse

Is cúirt dlínse teoranta agus áitiúil í an Chúirt Chuarda. Is féidir an obair a roinnt ina trí phríomhréimse dlí: sibhialta, coiriúil, agus teaghlach. Suíonn an Chúirt Chuarda in ionaid i ngach cuaird.

A. Gnó Sibhialta

Is dlínse theoranta í dlínse sibhialta na Cúirte Cuarda mura dtoilíonn gach páirtí i gcaingean, agus sa chás sin tá an dlínse neamhtheoranta. Baineann teorainn airgid dhlínse na Cúirte go príomha le caingne nach sáraíonn an t-éileamh €75,000 nó nuair nach sáraíonn margadhluach na maoinne atá i gceist €3,000,000. Sa chleachtas, áfach, feidhmíonn an Chúirt dlínse leathan atá méadaithe go mór le blianta beaga anuas amhail, mar shampla, dócmhainneacht, athshealbhú morgáiste, iarratais ar urghaire, mar shampla, faoi na dlíthe pleanála, clúmhillleadh, probháid, ceadúnú, tiarna talún agus cúrsaí tionónta agus cuideachta amhail, mar shampla, scrúdaitheoireacht chúirte do chuideachtaí beaga. Is ionann an Chúirt Chuarda agus “an Chúirt” chun críocha an Achta um Chinnteoireacht Chuidithe (Cumas), 2015 a dhéileálann le líon

---

² Roghnaithe mar phainéal breithiúna den Ard-Chúirt, den Chúirt Chuarda agus den Chúirt Dúiche arna gceapadh ag an rialtas

méadaitheach iarratas i leith daoine soghonta. Ós rud é gur gnáthdhlíthithe iad go leor iarratasóirí ar an gcúirt, tá saineolas breithiúnach speisialaithe de dhíth.

B. Ábhair Choiriúla

In ábhair choiriúla tá an dlínse chéanna ag an gCúirt Chuarda agus atá ag an bPríomh-Chúirt Choiriúil i ngach cion indíotáilte seachas dúnmharú, éigniú, tromionsaí gnéasach, tréas, píoráideacht agus cionta gaolmhara. Tá an dlínse seo infheidhmithe sa limistéar ina ndearnadh an cion nó ina bhfuil an duine cúisithe gafa nó ina chónaí. I gCúirteanna Cuarda lasmuigh de Bhaile Átha Cliath, áfach, féadfaidh breitheamh na trialach triail a aistriú chuig Cúirt Chuarda Choiriúil Bhaile Átha Cliath ar iarratas ón ionchúiseamh nó ón gcosaint agus más deimhin leis go bhfuil sé éagórach gan é sin a dhéanamh. Tosaíonn cásanna coiriúla a ndéileálann an Chúirt Chuarda Choiriúil leo sa Chúirt Dúiche agus cuirtear ar aghaidh iad chuig an gCúirt Chuarda le haghaidh trialach nó pianbhreithe.

C. Dlí Teaghlaigh

Tá dlínse chomhthrúthach ag an gCúirt Chuarda agus ag an Ard-Chúirt i réimse an dlí teaghlaigh. Tá údarás ag an gCúirt Chuarda i réimse leathan imeachtaí dlí teaghlaigh (idirscaradh breithiúnach, colscaradh, neamhniú agus achomhairc ón gCúirt Dúiche). Agus cásanna den sórt sin á n-éisteacht, tá údarás ag an gCúirt Chuarda orduithe gaolmhara a dhéanamh, lena n-áirítear orduithe coimeádta agus rochtana, orduithe cothabhála agus urchoisc. Is féidir iarratais ar orduithe cosanta agus urchoisc a dhéanamh go díreach chuig an gCúirt Chuarda freisin. Déileálann an Chúirt Chuarda freisin le hiarratais chun an tréimhse fógra trí mhí pósta a ligean thar ceal.

Achomhairc ón gCúirt Dúiche

Is féidir achomharc a dhéanamh ar chinntí na Cúirte Dúiche chuig an gCúirt Chuarda ach tá roinnt eisceachtaí ann. Leanann achomhairc ar aghaidh trí athéisteacht iomlán agus is cinneadh críochnaitheach é cinneadh na Cúirte Cuarda. Feidhmíonn an Chúirt Chuarda freisin mar chúirt achomhairc d'achomhairc ó bhreitheanna na Cúirte Oibreachais, an Bhinse um Dhífhostú Éagórach, an Bhinse Achomhairc Fostaíochta, Binsí Meabhairshláinte, an Choimisiúin um Chosaint Sonraí agus an Chláraitheora Tíre, mar shampla cánachas costas.

An Chúirt Dúiche

Is cúirt dlínse áitiúla agus teoranta í an Chúirt Dúiche. Is féidir gnó na Cúirte Dúiche a roinnt ina cheithre phríomhréimse dlí: sibhialta, coiriúil, teaghlach agus ceadúnú. Dhéileáil an Chúirt Dúiche le 73% de na hábhair shibhialta uile agus 89% de na hábhair choiriúla uile os comhair na gCúirteanna in 2023.

Soláthraíonn an Chúirt Dúiche seirbhís i ngach ceantar ó Luan go hAoine seachas mí Lúnasa, agus saoire ghearra um Nollaig agus um Cháisc. Rud atá tábhachtach, cuirtear seirbhís éigeandála lasmuigh d'uaireanta ar fáil ar fud na tíre 24 uair sa lá, 7 lá sa tseachtain, lena n-áirítear le linn saoire.

Comhdhéanamh na Cúirte Dúiche

Tá an Chúirt Dúiche comhdhéanta den Uachtarán agus de 71 ghnáthbhreitheamh. Tá an tír roinnte ina trí cheantar cúige is fiche agus breitheamh amháin nó níos mó sannta go buan do gach dúiche agus do Dhúiche Chathrach Bhaile Átha Cliath.

Dlínse

A. Gnó Sibhialta

Is é dlínse shibhialta na Cúirte Dúiche maidir le Conradh agus formhór na n-ábhar eile ná nuair nach sáraíonn an t-éileamh nó an dámhachtain €15,000. Tá dlínse ag an gCúirt Dúiche freisin i gcúrsaí áirithe tiarna talún agus tionónta agus titíochta.

Tá dlínse ag an gCúirt Dúiche déileáil le forghníomhú breithiúnas agus orduithe.

B. Gnó Coiriúil

Déileálann an Chúirt Dúiche a fheidhmíonn a dlínse choiriúil leis na nithe seo a leanas:

- i. Cionta achoimre - is cionta iad seo nach bhfuil aon cheart ag breitheamh agus giúiré triail a fháil ina leith. Is ionann é seo agus an chuid is mó d'obair choiriúil na Cúirte Dúiche, is cionta reachtúla amháin iad na cionta seo. Déileálann cuid mhór de dhlínse achomair na Cúirte Dúiche le cionta tráchta bóthair. Is féidir leis an gCúirt Dúiche pianbhreitheanna suas le 12 mhí a ghearradh i leith cion amháin, agus pianbhreitheanna leantacha 12 mhí eile i leith an dara cion/cionta ina dhiaidh sin, ach gan iad a bheith níos faide ná dhá bhliain san iomlán.
- ii. Is féidir cionta hibrídeacha áirithe a thriail go hachomair le toiliú an chúisí agus an Stiúrthóra Ionchúiseamh Poiblí agus an bhreithimh a chreideann gur mionchion iad na fórais.

- iii. Is féidir ionchúisimh áirithe i leith cionta indéotáilte a chinneadh sa Chúirt Dúiche nuair a phléadálann an cúisí ciontach, nuair a thoilíonn an Stiúrthóir Ionchúiseamh Poiblí, agus nuair a ghlacann an breitheamh le dlínse.
- iv. Tá ról ag an gCúirt Dúiche freisin maidir le cionta indéotáilte a thrialtear sa Chúirt Chuarda, sa Chúirt Choiriúil Speisialta nó sa Phríomh-Chúirt Choiriúil. Maidir leis na cionta sin, seirbheáiltear Leabhar Fianaise ar an gcúisí agus cuireann an Chúirt an cúisí ar aghaidh chun trialach chuig an gCúirt Chuarda Choiriúil, chuig an gCúirt Choiriúil Speisialta nó chuig an bPríomh-Chúirt Choiriúil de réir mar is cuí.
- v. Déileálann an Chúirt Dúiche freisin le hiarratais ar bhannaí i bhformhór na gcásanna coiriúla ach amháin i gcás roinnt cionta níos tromchúisí.

C. Dlí Teaghlaigh

Tá dlínse leathan ag an gCúirt Dúiche i réimse an dlí teaghlaigh. Ní éistear imeachtaí i gcúirt oscailte agus bíonn siad chomh neamhfhoirmiúil agus is féidir.

1. *Foréigean Baile:*

Faoin Acht um Fhoréigean Baile 2018, tá dhá phríomhchineál leigheasanna, orduithe sábháilteachta agus orduithe urchoisc, le horduithe cosanta eatramhacha, orduithe urchoisc eatramhacha agus orduithe urchoisc éigeandála.

2. *Caomhnóireacht Leanaí:*

Faoin Acht um Chaomhnóireacht Naíon 1964 (arna leasú), is féidir leis an gCúirt Dúiche orduithe coimeádta agus rochtana a dhéanamh agus caomhnóirí a cheapadh. Tá dlínse aici freisin atharthacht a bhunú maidir le haon leanbh, maidir le hiarratas ar choimeád, rochtain nó cothabháil.

3. *Orduithe a Chothabháil agus a Fhorghníomhú:*

Faoin Acht um Chothabháil Céilí agus Leanaí 1976 (arna leasú) is féidir leis an gCúirt Dúiche cothabháil a bhronnadh ar chéile agus/nó ar leanbh/leanaí. Is é €500 in aghaidh na seachtaine an t-uasmhéid is féidir a bhronnadh ar chéile agus €150 in aghaidh na seachtaine do leanbh. Chun an t-ordú a fhorfheidhmiú, féadfaidh an Chúirt a ordú go n-íocfar gach íocaíocht trí oifig na Cúirte Dúiche, astú tuillimh a dhéanamh nó barántas a eisiúint chun an féichiúnaí mainneachtana a ghabháil.

4. *Cúram Leanaí*

Faoin Acht um Chúram Leanaí 1991, is féidir leis an nGníomhaireacht um Leanaí agus an Teaghlach roinnt iarratas a dhéanamh chuig an gCúirt Dúiche ar orduithe lena dtugtar leanaí faoi chúram an Stáit nó faoi mhaoirseacht na Gníomhaireachta um Leanaí agus an Teaghlach.

D. Ceadúnú

Tá cumhachtaí leathana ag an gCúirt Dúiche maidir le ceadúnú deochanna meisciúla agus ceadúnú cearbhachais agus crannchuir.

E. Cúirt na nÉileamh Beag

Is modh eacnamaíoch é an Nós Imeachta um Éilimh Bheaga chun déileáil le díospóid shibhialta tomhaltóra nuair nach gá aturnae a bheith páirteach ann. Ní féidir le héilimh a bheith níos mó ná €2000. Clúdaíonn an nós imeachta seo tomhaltóirí, gnó, miondamáiste do mhaoin, agus éilimh ar thaisce cíosa. Féachfaidh an Cláraitheoir le socrú a chaibidliú ach mura féidir an t-ábhar a réiteach, tabharfar an t-éileamh os comhair na Cúirte Dúiche. Déileálann an Chúirt Dúiche freisin le héilimh faoin Nós Imeachta Eorpach um Éilimh Bheaga — seirbhís chun déileáil le héilimh tomhaltóirí nó ghnó nach mó ná €5000 sa chás go bhfuil cónaí ar dhuine de na páirtithe i dtír eile san AE.

F. Nithe Ilghnéitheacha

Déileálann an Chúirt Dúiche freisin le réimse an-leathan gníomhartha lena n-áirítear gníomhartha a dhéantar faoi na hAchtanna um Rialú Madraí, iarratais ar shaoránacht, iarratais faoi na hAchtanna Meabhair-Shláinte a bhaineann le leanaí, iarratais faoin reachtaíocht sábháilteachta bia, iarratais faoin Acht um Chaomhnú Comhshaoil 1992 ar orduithe a bhaineann le laghdú torainn agus iarratais faoin Acht um Chomhionannas Fostaíochta 1998 agus faoin Acht um Stádas Comhionann 2000. Déileálann sé freisin le raon leathan ionchúiseamh rialála, amhail pleanáil, bruscar, truailliú, iascach, sábháilteacht feithiclí, fostaíocht agus go leor eile.

Achomhairc

Tá dlínse theoranta ag an gCúirt Dúiche maidir le cinní a dhéanann comhlachtaí reachtúla agus sna hachomhairc seo, is cinneadh críochnaitheach é cinneadh na Cúirte Dúiche ach amháin i gcás go bhfuil ponc dlí i gceist. I gcásanna den sórt sin, is féidir achomharc a dhéanamh trí chás sonraithe chuig an Ard-Chúirt.

STRAITÉIS FHADTÉARMACH SHONRACH DHLÍNSE NA CÚIRTE DÚICHE

NÓTA

Tá Plean Straitéiseach na Cúirte Dúiche le tuiscint i gcomhthéacs Straitéis Fhadtéarmach Chúirteanna na hÉireann, go háirithe misean agus croíluachanna na mBreithiúna. Is iad na spriocanna atá leagtha amach thíos ná iad siúd a bhaineann go sonrach leis an gCúirt Dúiche.

An Chúirt Dúiche

Fís

Rochtain chothrom, ardcháilíochta, éifeachtúil agus thráthúil ar an gceartas a sholáthar, ag féachaint go cuí do shainordú na Cúirte, agus castacht nó práinn aon cháis aonair a chur san áireamh.

Cuspóir agus Luachanna

Baineann na cuspóirí agus na luachanna is infheidhme maidir le gach dlínse go cothrom leis an gCúirt Dúiche. Cé go n-aithnítear tábhacht uileghabhálach an neamhspleáchais, an bhairr feabhais agus na sláine, tá croíluachanna an chomhionannais os comhair an dlí, na cothroime agus na hinrochtaineachta ar an leibhéal áitiúil ábhartha go háirithe d'obair na Cúirte Dúiche.

Timpeallacht Oibriúcháin

Is í an Chúirt Dúiche an chéad chúirt, agus in go leor cásanna an t-aon chúirt ina ndéileáiltear le 85 % de na cásanna cúirte go léir. Ní mór dó rochtain a sholáthar do dhlíthithe, don Gharda Síochána agus don Ghníomhaireacht um Leanaí agus an Teaghlach ar bhonn éigeandála 24 uair an chloig in aghaidh an lae, 365 lá in aghaidh na bliana. Déileálann an Chúirt le méideanna an-suntasacha oibre i réimsí an dlí choiriúil, an dlí teaghlaigh agus an dlí cúraim leanaí, chomh maith le cásanna sibhialta agus formhór na n-iarratas ar cheadúnú. Mar chúirt dlínse áitiúla agus teoranta, soláthraíonn sé seirbhís in ionaid ar fud na tíre.

Dul chun cinn go dtí seo

Tá líon na mbreithiúna ar an gCúirt tar éis méadú go dtí an leibhéal is airde riamh de 72 bhreitheamh. Tá 6 cinn eile le ceapadh in 2025. Chuir sé sin ar chumas na Cúirte deireadh a chur le riaráistí a eascraíonn as tréimhse na paindéime, aghaidh a thabhairt ar mhoilleanna sistéamacha, agus amanna feithimh a laghdú do go leor cineálacha cásanna.

Príomhspríocanna Straitéiseacha na Cúirte Dúiche

Sprioc 1: Cásanna a liostú agus a éisteacht leis an moill is lú is féidir

Gníomhaíochtaí Tosaíochta	Príomhthorthaí
<p>1. Prótacail sheachtracha agus inmheánacha a chur chun feidhme chun a áirithiú go ndéanfar cásanna a liostú agus a éisteacht a luaithe is indéanta, faoi réir na n-acmhainní riachtanacha a bheith i bhfeidhm (i dtéarmaí líon na mbreithiúna agus líon na foirne tacaíochta araon).</p>	<p>a. Is é aidhm na Cúirte gur cheart go mbeadh na chéad dátaí fillte do gach aicme gnó ar fáil laistigh de 8 seachtaine ón uair a thaisctear agus/nó a sheirbheáiltear doiciméid chearta.</p> <p>b. I gcásanna a chonspóidtear, tá sé d'aidhm ag an gCúirt dátaí trialach a chur ar fáil laistigh de 12 sheachtain ó ghlaio ar chásanna lena n-éisteacht nó ó dheimhniú go bhfuil siad réidh lena n-éisteacht. Beidh an spriocthréimhse sin éagsúil idir catagóirí éagsúla gnó.</p>
<p>2. Ba cheart dóthain ama a chur ar fáil chun cásanna a dhiúscairt go cothrom, agus ba cheart d'úsáideoirí cúirte a bheith i dteideal a bheith ag súil go ndéileálfadh breithiúna lena gcásanna go cothrom agus go héifeachtúil.</p>	<p>a. Feabhas a chur ar thaithí úsáideoirí ar phróisis chúirte.</p> <p>b. Níos mó ama éisteachta a thabhairt do bhreithiúna chun cabhrú leo cinní a dhéanamh</p>
<p>3. Treoracha Cleachtas a eisiúint lena leagtar síos amchláir réasúnta (e.g. maidir le nochtadh, malartú doiciméad) ionas go seachnófar moilleanna agus atráthuithe nach bhfuil gá leo.</p>	<p>a. Atráthaíochtaí a íoslaghdú;</p> <p>b. Méadú ar éifeachtúlacht</p> <p>c. Moilleanna nós imeachta a sheachaint</p>

Sprioc 2: Rochtain agus áiseanna a fheabhsú d'úsáideoirí na Cúirte Dúiche

Gníomhaíochtaí Tosaíochta	Príomhthorthaí
<p>1. Ba cheart gach iarracht a dhéanamh a chinntiú go liostófar agus go n-éistfear cásanna a luaithe is féidir</p>	<p>a. Ós rud é gurb í an Chúirt is gnóthaí in Éirinn í (agus gurb í an Chúirt an chúirt is dóichí a bheidh mar an chúirt ag formhór na n-úsáideoirí cúirte den chéad uair), ba cheart go mbeadh rochtain ag dlíthithe ar an gCúirt, go héasca agus go tapa agus go costéifeachtach.</p> <p>b. Le himeacht ama, ba cheart rochtain ar líne a bheith ar fáil i gcás inarb iomchuí.</p> <p>c. Ba cheart comhdú doiciméad cúirte ar líne a bheith ar fáil do dhlíthithe freisin.</p> <p>d. Ba cheart gach doiciméad cúirte agus treoir chúirte a chur ar fáil i dteanga atá soiléir, saor ó bhéarla gearr agus sothuigthe.</p> <p>e. Ba cheart baill foirne a bheith ar fáil le linn gnáthuaireanta oifige (ar líne agus go pearsanta) chun cabhrú le ceistanna réasúnacha a fhreagairt.</p> <p><i>Nóta: Tá na torthaí spriocdhírthe sin faoi réir chur chun feidhme leanúnach an Phlean Nuachóirithe na Seirbhíse Cúirteanna agus infhaighteacht acmhainní leordhóthanacha.</i></p>
<p>2. Oibriú leis an tSeirbhís Chúirteanna chun a chinntiú go bhfreastalaíonn foirgnimh agus saoráidí na cúirte ar riachtanais na ndlíthithe agus na n-úsáideoirí cúirte.</p>	<p>a. Ba cheart go mbeadh dlíthithe in ann gnó a dhéanamh sa Chúirt Dúiche i bhfoirgnimh chúirte atá oiriúnach don fheidhm, inrochtana agus sábháilte.</p> <p>b. Ba cheart ionaid agus saoráidí cúirte a bheith feistithe, curtha ar fáil agus suite go leordhóthanach chun a áirithiú go bhfuil rochtain ar an gceartas ar fáil go háitiúil, agus go bhfuil na hacmhainní atá riachtanach d'úsáideoirí cúirte, do chleachtóirí, don fhoireann agus do bhreithiúna ag teacht le dínit gach duine</p>

	aonair agus go bhfuil siad leordhóthanach chun gur féidir obair na Cúirte a dhéanamh go héifeachtach.
3. Seirbhísí a sholáthar a léiríonn éagsúlacht na n-úsáideoirí cúirte.	<p>a. Ba cheart seirbhís i nGaeilge a bheith ar fáil nuair is indéanta.</p> <p>b. A mhéid is indéanta, ba cheart cúnamh maidir le rochtain a fháil ar an gCúirt a bheith ar fáil dóibh siúd atá faoi mhíchumas (lena n-áirítear iad siúd a bhfuil lagú radhairc nó éisteachta orthu) nó dóibh siúd a labhraíonn teanga iasachta.</p>

Sprioc 3: Cinntiú go bhfuil oiliúint leanúnach TF agus trealamh iomchuí TF agus cúnamh gaolmhar ag breithiúna agus ag foireann na cúirte araon

Gníomhaíochtaí Tosaíochta	Príomhthorthaí
1. Oiliúint leanúnach TF a chur ar fáil do bhreithiúna agus d'fhoireann na Cúirte chun ardleibhéal gairmiúlachta a choinneáil agus chun oibríochtaí éifeachtúla cúirte a chinntiú	<p>a. Ní hamháin gur cheart do bhreithiúna uile na Cúirte oiliúint TF leordhóthanach a fháil díreach tar éis a gceaptha ach ba cheart dóibh oiliúint bhliantúil leanúnach a fháil agus leas a bhaint aisti de réir mar a éilíonn Uachtarán na Cúirte nó an Príomh-Bhreitheamh.</p> <p>b. Ba chóir go bhfaigheadh foireann uile na Cúirte Dúiche oiliúint TF leordhóthanach. Ba cheart oiliúint athnuachana leanúnach a bheith ar fáil freisin chun cabhrú leo coinneáil cothrom le dáta le forbairtí reachtacha ábhartha agus le hathruithe ar an gcaoi a soláthraítear seirbhísí nó a bhfaightear rochtain orthu.</p>

- 2. Córais agus acmhainní TF nua-aimseartha a thabhairt don Chúirt chun bainistiú éifeachtach cásanna agus soláthar seirbhísí a chumasú.
- c. Ba cheart córais bainistithe cásanna agus acmhainní gaolmhara (trealamh TF, foireann chúltaca) a bheith ar fáil do na breithiúna chun gur féidir cásanna a liostú agus déileáil leo go héifeachtúil, go cothrom agus go tráthúil.

Sprioc 4: Éifeachtúlachtaí a uasmhéadú

Is é an ceathrú cuspóir straitéiseach na héifeachtúlachtaí is féidir a bhaint amach trí dhigitiú na bpróiseas cúirte a uasmhéadú toisc gurb í an tSeirbhís Chúirteanna a chuireann chun feidhme iad agus leas a bhaint, i gcás ina bhfuil sé ar mhaithe le riar an cheartais, as an bhféidearthacht éisteachtaí cúirte fíorúla nó hibrideacha a réachtáil, agus éisteacht phearsanta na gcásanna á coinneáil mar an nós imeachta mainneachtana, ach amháin ar chúis mhaith mar a chinneadh an Chúirt.

Gníomhaíochtaí Tosaíochta	Príomhthorthaí
<ul style="list-style-type: none"> 1. Dul i dteagmháil leis an tSeirbhís Chúirteanna chun a chinntiú go bhfuil acmhainní cuí TF ar fáil chun feidhmeanna riaracháin agus breithiúnacha araon a chomhlíonadh go héifeachtach i gcomhréir le Plean Straitéiseach na Seirbhíse Cúirteanna. 2. A mhéid is féidir leis an tSeirbhís Chúirteanna é sin a bhaint amach, digitiú na bpróiseas cúirte a éascú. 3. A bheith in ann cásanna a éisteacht go cianda nó ar bhonn hibrideach i gcás ina léirítear go bhfuil an cineál sin éisteachta oiriúnach do chás ar leith nó i gcás inar gá sin a dhéanamh. 	<ul style="list-style-type: none"> a. Seirbhísí tacaíochta TF éifeachtacha agus oiriúnacha a bheith ar fáil chun cabhrú le feidhmeanna breithiúnacha a chomhlíonadh go héifeachtúil. b. Leanúnachas gnó cúirte i gcás éigeandála amhail gan seomra cúirte a bheith ar fáil nó breoiteacht a bheith ar fáil. c. Rochtain a éascú do pháirtithe agus dá n-ionadaithe ar an gCúirt Dúiche gan a bheith orthu freastal ar an gcúirt in imthosca cuí.

Sprioc 5: Oiliúint leanúnach agus forbairt scileanna a chothú

Is é an cúigiú cuspóir straitéiseach ná scileanna agus saineolas chomhaltaí na cúirte a chothú agus a fhorbairt trí gach breitheamh a spreagadh chun leas a bhaint as na cúrsaí oiliúna breithiúnacha atá ar fáil anois agus a bheidh ar fáil amach anseo do bhreithiúna. Ba cheart oiliúint a chur ar fhoireann na gcúirteanna freisin chun tacú leo féin agus leis na breithiúna ina gcuid oibre.

Gníomhaíochtaí Tosaíochta	Príomhthorthaí
<ol style="list-style-type: none"> 1. Rannchuidiú agus páirt a ghlacadh i gclár na Comhairle Breithiúnaí um oideachas agus oiliúint leanúnach; forbairt ghairmiúil do chomhaltaí na mBreithiúna. 2. Comhaltaí na Cúirte a spreagadh agus a éascú, nuair is indéanta, chun freastal ar chúrsaí oiliúna ábhartha agus ar chomhdhálacha ábhartha arna n-eagrú ag comhlachtaí eile in Éirinn agus thar lear araon agus chun páirt a ghlacadh iontu. 3. Bualadh le breithiúna i ndlínsí eile agus malartuithe/cuairteanna idirnáisiúnta a chur chun cinn. 4. Oiliúint a chur ar fáil i réimsí obair na Cúirte don fhoireann oifige agus do na cláraitheoirí araon	<ol style="list-style-type: none"> a. Cuidiú le comhaltaí na Cúirte coinneáil cothrom le dáta maidir le forbairtí ábhartha sa dlí, i nósanna imeachta agus i modhanna oibre. b. Forbairt nósanna imeachta agus modhanna oibre nua a chothú atá bunaithe ar an saineolas agus ar an taithí is cothroime le dáta. c. Idirphlé a spreagadh le dlínsí eile d'fhonn coinneáil cothrom le dáta leis an dea-chleachtas idirnáisiúnta agus chun foghlaim faoi fhorbairtí i ndlínsí eile a d'fhéadfadh a bheith ina gcabhair sa dlínse seo. d. Ba chóir go mbeadh cúrsaí ar fáil chomh maith chun cabhrú le baill foirne agus le breithiúna araon feabhas a chur ar a n-inniúlacht sa Ghaeilge. e. Cuidiú leis an bhfoireann a gcuid dualgas a chomhlíonadh go héifeachtach. f. Linn foirne a fhorbairt atá oilte i ngach réimse d'obair na Cúirte chun cabhrú leis na breithiúna agus le húsáideoirí na cúirte.

Sprioc 6: Pleanáil don toadh

Chun a chinntiú go mbeidh an Chúirt Dúiche fós in ann déileáil le méaduithe san ualach oibre amach anseo a eascróidh as méaduithe daonra, réimsí nua gnó, athruithe ar reachtaíocht agus reachtaíocht bhreise, agus chun athbhreithniú a dhéanamh ar struchtúr na Cúirte agus a heagrú chun athruithe déimeagrafacha agus gluaiseacht daonra a chur san áireamh.

Gníomhaíochtaí Tosaíochta	Príomhthorthaí
<p>1. Cinntiú go sanntar líon leordhóthanach breithiúna don Chúirt Dúiche chun spriocanna oibríochtúla a bhaint amach go héifeachtach.</p>	<p>a. Ba cheart athbhreithniú tréimhsiúil a dhéanamh ar líon na mbreithiúna sa Chúirt Dúiche chun tosca a chur san áireamh amhail athruithe ar an daonra, sruthanna oibre breise, méaduithe ar amanna feithimh do chéad láithrithe agus éisteachtaí substainteacha, agus minicíocht na n-éisteachtaí lasmuigh d'uaireanta oibre.</p>
<p>2. Athbhreithnithe rialta a dhéanamh ar struchtúr agus ar ionaid na Cúirte Dúiche chun teacht le riachtanais nua-aimseartha.</p>	<p>b. Ba cheart athbhreithnithe ar uimhreacha breithiúnacha a dhéanamh de réir mar a cheanglaítear leis na tosca sin ach ba cheart iad a dhéanamh gach 3 bliana ar a laghad.</p> <p>c. Ba cheart athbhreithniú a dhéanamh ar cheantair agus ionaid ag eatraimh chomhchosúla chun tosca comhchosúla a chur san áireamh agus chun a chinntiú go bhfuil struchtúr ar an gCúirt Dúiche chun ailíniú le riachtanais an 21ú haois.</p>

STRAITÉIS FHADTÉARMACH SHONRACH DHLÍNSE NA CÚIRTE CUARDA

Nóta

Tá Plean Straitéiseach na Cúirte Cuarda le tuiscint i gcomhthéacs Straitéis Fhadtéarmach Chúirteanna na hÉireann, go háirithe misean agus croíluachanna na mBreithiúna. Is iad na spriocanna atá leagtha amach thíos ná iad siúd a bhaineann go sonrach leis an gCúirt Chuarda.

An Chúirt Chuarda

Réamhrá

Tá 46 breitheamh, lena n-áirítear Uachtarán na Cúirte Cuarda, sa Chúirt Chuarda le haghaidh théarma Lá Fhéile Michíl 2024. Is é seo an chéad uair le breis agus 5 bliana go bhfuil an Chúirt Chuarda tar éis a comhlánú iomlán a fháil. Roimh 2023, ba é 38 ngnáthbhreitheamh Cuarda, lena n-áirítear Uachtarán na Cúirte Cuarda, an comhlánú iomlán. Bhí folúntais ann i gcónaí mar gheall ar scor nach raibh líonta go tráthúil i gcónaí, ar an drochuair. Ina theannta sin, idir Iúil 2019 agus Eanáir 2024 bhí breitheamh ann a bhí ar saoire fhadtéarmach.

Fís

Cinntí réasúnaithe ar ardchaighdeán a sholáthar go tráthúil, agus aird chuí á tabhairt ar shainordú bunreachtúil na Cúirte, ar chastacht, ar phráinn agus ar thábhacht shistéamach aon cháis aonair.

Cuspóir agus ár Luachanna

Baineann na cuspóirí agus na luachanna a bhaineann le gach dlínse go cothrom leis an gCúirt Chuarda. Cé go n-aithnítear an tábhacht uileghabhálach a bhaineann le neamhspleáchas, barr feabhais agus sláine, tá croíluachanna an chomhionannais os comhair an dlí, tráthúlacht agus éifeachtúlacht agus cinnteacht agus soiléireacht ábhartha go háirithe d'obair na Cúirte Cuarda.

Timpeallacht Oibriúcháin

Tá an tír roinnte ina hocht gcuaird agus breitheamh amháin sannta do gach cuaird ach amháin i mBaile Átha Cliath áit ar féidir deichniúr breithiúna a shannadh, agus Corcaigh áit a bhfuil foráil ann do thriúr breithiúna.

Ar na cuarda cúigeacha, socraíonn an breitheamh sannta agus na bainisteoirí oifige féilire shuíonna na Cúirte Cuarda bliain roimh ré. Ós rud é nach raibh a líon iomlán de 38 breitheamh ag an gCúirt Chuarda in aon bhliain, b'éigean suíonna san am a chuaigh thart a chur ar ceal.

Ó 2023 i leith, ceapadh ochtar ngnáthbhreithiúna Cúirte Cuarda breise.

Tá dhá thráinse mhóra nua oibre ag an gCúirt Chuarda freisin; is iarratais iad seo faoin reachtaíocht dócmhainneachta agus iarratais faoin Acht um Chinnteoireacht Chuidithe (Cumas), 2015. Roimhe seo, bhí 6 bhreitheamh speisialaithe ag déileáil le dócmhainneacht. Níl aon sainbhreithiúna ann anois a fhágann na gnáthbhreithiúna chun an obair sin a dhéanamh. Cuireadh tús leis an Acht um Chinnteoireacht Chuidithe (Cumas), 2015 in 2023. Táthar ag súil go dtiocfaidh méadú suntasach ar líon na n-iarratas go luath amach anseo, go háirithe nuair a bheidh an dáta deiridh le haghaidh iarratas chun coimircíocht a urscaoileadh san Ard-Chúirt ag druidim linn. Mar thoradh air sin, tiocfaidh méadú suntasach ar iarratais chúirte ar ionadaithe cinnteoireachta, ar ionadaithe comhchinnteoireachta, ar orduithe eatramhacha, agus ar orduithe cúirte gaolmhara.

Tá méadú 20% tagtha ar líon na n-ábhar coiriúil indíotáilte a thagann os comhair na Cúirte Cuarda ó 2019. Mar thoradh air sin, réachtáladh suíonna breise cúirte agus suíonna níos faide in ionaid chúigeacha. Tá na tionscnaimh seo srianta mar gheall ar easpa ionad agus foireann na Seirbhíse Cúirteanna. Teastaíonn cúirt bhreise amháin, ar a laghad, sna Cúirteanna Breithiúnais Coiriúla i mBaile Átha Cliath chun déileáil le trialacha coiriúla na Cúirte Cuarda, chun riaráiste mór cásanna a sheachaint.

Dul chun cinn go dtí seo

Baineadh úsáid mhór as cianghlaonna a tugadh isteach le déanaí ar fud na gciorcad ar mhaithe le leas an phobail. Tá síneadh 5 lá curtha anois le suíonna ar gach ciorcad.

Bíonn breitheamh ar glao-dhualgas 7 lá sa tseachtain ar fud na tíre chun déileáil le hiarratais phráinneacha ar gach ciorcad. Tá córas uainchláir i bhfeidhm chun aon iarratais lasmuigh d'uair an chloig a chlúdach.

D'fhreastail breithiúna na Cúirte Cuarda ar sheimineáir a d'eagraigh an Coiste um Oideachas Breithiúnach le seimineáir fhairsinge ar leith i gcúrsaí dócmhainneachta agus iarratais ar Chumas Cinnteoireachta Cuidithe ('ADMC'), le linn an téarma agus le linn na saoire.

Príomhspríocanna Straitéiseacha na Cúirte Cuarda

Spríoc 1: Amanna feithimh, amanna cásanna a laghdú agus a chinntiú go riarfar an ceartas go héifeachtach agus go héifeachtúil mar thoradh ar nósanna imeachta.

Gníomhaíochtaí Tosaíochta	Príomhthorthaí
<ol style="list-style-type: none"> 1. Amanna feithimh a laghdú, go háirithe in ábhair choiriúla. 2. Comhsheasmhacht a sholáthar le sannadh breithiúna chuig ionad ar leith ar feadh 2 bhliain ar a laghad chun déileáil leis an dlí teaghlaigh, mar shampla.	<ol style="list-style-type: none"> a. Leanúint de bheith i dteagmháil leis an tSeirbhís Chúirteanna maidir leis an bhféidearthacht tuilleadh ionad a oscailt do ghnó na Cúirte Cuarda lena n-áirítear ionaid atá ann cheana a úsáideadh san am a chuaigh thart ach nár úsáideadh anois. b. Leanúint de bheith i dteagmháil leis na páirtithe leasmhara uile maidir le hamanna feithimh agus bearta eile a laghdú chun éifeachtúlacht na Cúirte a fheabhsú. c. Féachaint an bhféadfaí ról méadaitheach a bheith ag Cláráitheoirí Contae, go háirithe maidir le hiarratais ar dhócmhainneacht agus ar ADMC. d. Cinntiú go n-éistfear iarratais faoin Acht um Chinnteoireacht Chuidithe (Cumas), 2015 ar laethanta ar leithligh in ionaid cosúil le liostaí dlí teaghlaigh.

Sprioc 2: An úsáid is fearr is féidir a bhaint as teicneolaíocht in imeachtaí cúirte agus i gcleachtais oibre

Gníomhaíochtaí Tosaíochta	Príomhthorthaí
<ol style="list-style-type: none"> Breithniú a dhéanamh ar éisteachtaí cianda nuair is féidir agus nuair is iomchuí. Athrú reachtach chun ligean do bhreithiúna suí lasmuigh de ghnáthuaireanta cúirte suí go cianda chun déileáil le hábhair choiriúla phráinneacha.	<ol style="list-style-type: none"> Bainistiú níos éifeachtaí a dhéanamh ar liostaí. Laghdú ar chostais do pháirtithe. Úsáid níos éifeachtaí a bhaint as am cúirte.<ol style="list-style-type: none"> Laghdú suntasach ar chostais chothaithe agus mhíleáiste nuair a bhíonn ar bhreitheamh taisteal achair fhada lasmuigh d'uaireanta oibre agus ag an deireadh seachtaine chun déileáil le cúrsaí coiriúla. Seirbhís níos éifeachtúla a áirithiú do na páirtithe leasmhara uile dá ndéanfaí reachtaíocht maidir leis na bearta sin agus dá gcuirfí chun feidhme iad.

Sprioc 3: A chur ar chumas chomhaltaí na Cúirte caighdeáin bharrfheabhais i riaradh an cheartais a chothabháil.

Gníomhaíochtaí Tosaíochta	Príomhthorthaí
<ol style="list-style-type: none"> Dul i ngleic le clár na Comhairle Breithiúnaí le haghaidh forbairt ghairmiúil leanúnach tríd an gCúirt Chuarda.	<ol style="list-style-type: none"> Forbairt ghairmiúil leanúnach do bhreithiúna na Cúirte Chuarda.

Sprioc 4: Oibriú i gcomhar leis an tSeirbhís Chúirteanna chun bealaí a shainnint chun feabhas a chur ar riar an cheartais sna Cúirteanna.

Gníomhaíochtaí Tosaíochta	Príomhthorthaí
<ol style="list-style-type: none"> Oibriú i gcomhar leis an tSeirbhís Chúirteanna chun rochtain do dhaoine faoi mhíchumas a chinntiú do gach úsáideoir cúirte.	<ol style="list-style-type: none"> Timpeallacht oibre fhisiciúil a chumasaíonn cleachtais oibre chuí agus éifeachtúla.

STRAITÉIS FHADTÉARMACH SHONRACH DHLÍNSE NA hARDCHÚIRTE

Nóta

Tá Plean Straitéiseach na hArd-Chúirte le tuiscint i gcomhthéacs Straitéis Fhadtéarmach Chuirteanna na hÉireann, go háirithe misean agus croíluachanna na mBreithiúna. Is iad na spriocanna atá leagtha amach thíos na cinn a bhaineann go sonrach leis an Ard-Chúirt.

An Ard-Chúirt

Fís

Is í fís na hArd-Chúirte a bheith ina cúirt uachtarach nua-aimseartha a mbeidh rochtain ag cách uirthi agus a mbeidh muinín ag cách aisti, agus a chomhlíonann ról bunúsach inár sochaí dhaonlathach agus a sholáthraíonn cinntí réasúnaithe ar ardchaighdeán ar bhealach tráthúil, agus aird chuí á tabhairt ar shainordú bunreachtúil na hArd-Chúirte agus ar chastacht, ar phráinn agus ar thábhacht shistéamach na gcásanna atá os a comhair.

Cuspóir agus Luachanna

Na spriocanna, na cuspóirí agus na luachanna a bhfuil cur síos orthu sna croíluachanna atá leagtha amach i bPlean Straitéiseach Chúirteanna na hÉireann: 2024-2027, tá feidhm chomhionann aige maidir leis an Ard-Chúirt. Leagtar amach sa straitéis sin sprioc bhunriachtanach na hArd-Chúirte a áirithiú go mbeidh riarachán ceartais atá úsáideoir-lárnach mar shaintréith ag an gCúirt agus béim á leagan ar inrochtaineacht, ar sheirbhísí agus ar phróisis shimplithe, agus ar riar tráthúil agus éifeachtúil an cheartais ag breithiúna a bhaineann tairbhe as oideachas agus oiliúint leanúnach i gcomhréir leis an dea-chleachtas idirnáisiúnta.

Is é cuspóir na hArd-Chúirte freastal ar an bpobal tríd an dlí a chaomhnú trí chinnteoireacht agus réiteach díospóidí atá cóir, neamhspleách agus neamhchlaonta. Tá na croíluachanna a sainaitníodh sa straitéis fhoriomlán mar bhonn taca leis an gcuspoir sin, lena n-áirítear neamhspleáchas, barr feabhais, comhionannas os comhair an dlí, sláine agus trédhearcacht, nuachóiriú agus inrochtaineacht, an chóir a chuirtear ar úsáideoirí cúirte le dínit agus le meas, tráthúlacht agus éifeachtúlacht i bhfeidhmiú a feidhmeanna, deimhneacht agus soiléireacht, oiliúint agus oideachas leanúnach agus cothú sláinte, folláine agus meas i measc na mbreithiúna agus na foirne cúirte uile.

Leagtar amach sa straitéis seo don Ard-Chúirt tiomantas bhreithiúna na hArd-Chúirte do chóras cúirte nua-aimseartha in Éirinn atá cóir, dírithe ar an úsáideoir, inrochtana agus tráthúil, éifeachtúil agus éifeachtach i riaradh an cheartais.

Timpeallacht Oibriúcháin

Ba chóir go mbeadh an Ard-Chúirt comhdhéanta de 51 breitheamh (lena n-áirítear an tUachtarán). Tá sé ag feidhmiú faoi láthair le 50 breitheamh go dtí go gceapfar duine in ionad breithimh a ardaíodh chuig an gCúirt Achomhairc le déanaí. Bhí seisear breithiúna breise le ceapadh in 2024 de bhun thuarascáil na Meithle um Pleanáil Bhreithiúnach ('JPWG'). Táthar ag súil go gceapfar na breithiúna breise sin in 2025.

Suíonn an Ard-Chúirt cúig lá sa tseachtain le linn téarmaí cúirte. Táthar ag súil go n-oibreoidh breithiúna na hArd-Chúirte lasmuigh d'uaireanta suí na cúirte agus le linn saoire

cúirte agus táthar ag súil go soláthróidh siad clúdach oíche agus deireadh seachtaine (ar bhonn uainchláir) d'iarratais phráinneacha agus éigeandála. Bítear ag súil freisin go ndéanfaidh breithiúna na hArd-Chúirte dualgais phoiblí eile chomh maith le héisteachtaí cúirte a reáchtáil, amhail fónamh ar choistí agus óráidí a thabhairt, má iarrann an tUachtarán orthu déanamh amhlaidh.

Stiúránn an Ard-Chúirt gnóthaí sibhialta agus coiriúla. Feidhmíonn an Phríomh-Chúirt Choiriúil dlínse choiriúil na hArd-Chúirte a dhéileáil leis na cionta coiriúla is tromchúisí, amhail dúnmharú agus éigniú. Suíonn breithiúna na hArd-Chúirte le giúiré sa Phríomh-Chúirt Choiriúil. Suíonn an Phríomh-Chúirt Choiriúil i mBaile Átha Cliath agus in ionaid eile ar fud na tíre.

Roinntear gnó sibhialta na hArd-Chúirte i liostaí éagsúla cúirte de réir an chineáil cáis atá i gceist. I measc na liostaí cúirte sin tá na Liostaí Díobhálacha Pearsanta, Tráchtála, Seansaíreachta, Teaghlaigh, Neamh-Ghiúiré/Athbhreithniú Breithiúnach/Tearmann agus Inimirce agus Pleanála & Comhshaoil. Ceapann an tUachtarán breitheamh le bheith i gceannas ar gach ceann de na liostaí sin agus sannann sé breithiúna ar na liostaí. I bhformhór na liostaí bíonn ar bhreithiúna breithiúnais fhorchoimeáda a thabhairt a n-oibríonn breithiúna orthu ag amanna suí lasmuigh den chúirt le linn na seachtaine agus thar an deireadh seachtaine. I roinnt liostaí ach ní i ngach liosta, féadfar líon teoranta seachtainí scríbhneoireachta a thabhairt do bhreithiúna chun obair a dhéanamh ar bhreithiúnais fhorchoimeáda.

Príomhspríocanna Straitéiseacha na hArd-Chúirte

Spríoc 1: Éisteacht le cásanna coiriúla agus sibhialta agus iad a chinneadh laistigh de thréimhse réasúnta

Is í an **chéad spríoc straitéiseach** an tionchar a bheidh ag ceapachán breithiúna breise ar an Ard-Chúirt a uasmhéadú, trí acmhainní breithiúnacha a leithdháileadh go héifeachtach agus liostaí a bhainistiú, d'fhonn laghdú a dhéanamh ar na hamanna feithimh le haghaidh cásanna atá le héisteacht agus le cinneadh in ábhair sibhialta agus choiriúla os comhair na hArd-Chúirte agus trí bhreithiúnais a thabhairt laistigh de thréimhse réasúnach ama.

Gníomhaíochtaí Tosaíochta	Príomhthorthaí
<ol style="list-style-type: none"> 1. Leanúint de bheith ag brú chun breithiúna breise a cheapadh, lena n-áirítear na breithiúna sin a mhol an JPWG. 2. Faireachán a dhéanamh ar leithdháileadh cásanna ar bhreithiúna aonair agus ar riaráistí breithiúnais chun ualach iomarcach ar bhreithiúna aonair a sheachaint. 3. Sásraí a neartú le haghaidh éisteachtaí brostaithe i liostaí i gcás ina meastar gur gá agus gurb iomchuí sin, lena n-áirítear cur chun feidhme an Phrótacail chun dlús a chur le cásanna éignithe agus dúnmharaithe a bhaineann le híospartaigh agus le cosantóirí faoi bhun 18 mbliana d'aois (an 'Prótacal'). 4. Rialacha cúirte a thabhairt isteach le haghaidh liostaí cúirte nua ar nós an Liosta Pleanála & Comhshaoil. 5. Cothromaíocht iomchuí a éascú idir am suí agus am scríbhneoireachta agus dualgais eile do bhreithiúna go háirithe i liostaí cúirte atá trom ar dhoiciméid le gealltanais shuntasacha scríbhneoireachta.	<ol style="list-style-type: none"> a. Féadfar gach cás a liostú lena éisteacht nó lena éisteacht agus féadfar cinneadh a dhéanamh ina leith laistigh de thréimhse réasúnta ama. b. Forfheidhmiú an Phrótacail sa Phríomh-Chúirt Choiriúil chun foráil a dhéanamh maidir le cinneadh gasta ar chásanna éignithe agus dúnmharaithe a bhaineann le híospartaigh agus le cosantóirí faoi bhun 18 mbliana d'aois. c. Tá gach breitheamh in ann breithiúnais a thabhairt laistigh de thréimhse réasúnta chun tairbhe deiridh na ndlíthithe, na gcleachtóirí agus úsáideoirí eile cúirte agus chun tairbhe an phobail. d. Is féidir cásanna práinneacha nó tábhachtacha ó thaobh straitéise de a éisteacht agus a chinneadh ar bhealach brostaithe. e. Tacaítear agus feabhsaítear leas na mbreithiúna agus na foirne cúirte uile. f. Beidh rialacha ábhartha i bhfeidhm a rialóidh liostaí nua cúirte.

6. Am scríbhneoireachta a éascú agus a chinntiú go bhfuil sé de chumas ag gach breitheamh gach dualgas breithiúnach a chur i gcrích, lena n-áirítear obair choiste agus obair for-rochtana.

Spríoc 2: An úsáid is éifeachtaí a bhaint as acmhainní breithiúnacha a chur chun cinn

Is í an **dara spríoc straitéiseach** úsáid éifeachtach na n-acmhainní breithiúnacha atá ar fáil don Ard-Chúirt a chothú agus a fhorbairt trí ghlacadh le bealaí nuálacha chun an úsáid is mó is féidir a bhaint as a cuid acmhainní.

Gníomhaíochtaí Tosaíochta	Príomhthorthaí
<ol style="list-style-type: none"> 1. Seachadadh breithiúnas ar bhonn <i>ex tempore</i> a spreagadh i gcásanna iomchuí agus a áirithiú go ndéantar breithiúnais den sórt sin a ghabháil i sonraí na Seirbhíse Cúirteanna. 2. Athbhreithniú a dhéanamh ar an Treoirhionscadal le haghaidh na ‘Saoire Fhada’. 3. Machnamh a dhéanamh ar leanúint leis an Treoirhionscadal agus measúnú a dhéanamh ar a fhiúntaí atá sé an tionscadal a leathnú chuig liostaí eile cúirte. 4. Réimsí a shainnithint inar féidir rialacha agus cleachtais chúirte a fheabhsú chun gur féidir úsáid níos éifeachtaí agus níos éifeachtúla a bhaint as na hacmhainní sin. 	<ol style="list-style-type: none"> a. Breithiúnais níos tapúla do dhlíthithe. b. Gabhann sonraí na Seirbhíse Cúirteanna breithiúnais <i>ex tempore</i> den sórt sin chun léiriú níos cruinne a thabhairt ar an obair a dhéanann an Ard-Chúirt. c. Úsáid níos mó a bhaint as seomraí cúirte agus as saoráidí cúirte. d. Níos mó solúbthachta maidir le cásanna a liostú agus a éisteacht. e. Rialacha níos éifeachtúla agus níos éifeachtaí maidir le cleachtais chúirte agus chúirte. f. Taithí níos fearr ar an iomlán do dhlíthithe agus d’úsáideoirí eile cúirte.

Spríoc 3: Ard-Chúirt nua-aimseartha, úsáideoir-lárnach agus ardeicneolaíochta a chruthú

A mhéid atá acmhainní leordhóthanacha ar fáil, is í an **tríú spríoc straitéiseach** Ard-Chúirt nua-aimseartha, úsáideoir-lárnach, inrochtana agus dhigitithe a chruthú ina nglacfar le dul chun cinn sa teicneolaíocht, chun a áirithiú go mbainfidh úsáideoirí cúirte tairbhe as an dul

chun cinn teicneolaíoch i seomraí cúirte, lena n-áirítear seomraí cúirte fíorúla agus comhdú leictreonach, i gcás ina mbeidh fáil orthu.

Gníomhaíochtaí Tosaíochta	Príomhthorthaí
<ol style="list-style-type: none"> 1. Leanúint ar aghaidh ag tacú le dul chun cinn sa teicneolaíocht do bhreithiúna agus d'úsáideoirí cúirte. 2. Leanúint ar aghaidh ag brú le haghaidh acmhainní leordhóthanacha chun a chinntiú go mbainfidh an chúirt agus úsáideoirí na cúirte tairbhe as dul chun cinn sa teicneolaíocht. 3. Leanúint de dheiseanna a chur ar fáil, i gcás inarb iomchuí, le haghaidh éisteachtaí hibrídeacha. 4. Tacú le hardáin dhigiteacha chun comhroinnt comhad a chumasú ionas gur féidir éisteachtaí gan pháipéar a réachtáil, i gcás inarb iomchuí. 	<ol style="list-style-type: none"> a. Úsáid níos éifeachtúla a bhaint as am agus acmhainní cúirte. b. Rochtain ar cheartas do dhlíthithe agus dá n-ionadaithe agus d'úsáideoirí eile cúirte. c. Éisteachtaí gan pháipéar i liostaí iomchuí. d. Úsáid éisteachtaí cianda/hibrídeacha le haghaidh gnáthábhair nós imeachta.

Spríoc 4: Sainchúirteanna suaitheanta a chur ar fáil agus a chur chun cinn

Is í an ceathrú spríoc straitéiseach ná leanúint le sainchúirteanna suaitheanta a chur ar fáil d'Éirinn chun seirbhís den chéad scoth a chur ar fáil chun díospóidí a réiteach i réimsí a bhfuil tábhacht straitéiseach ag baint leo.

Gníomhaíochtaí Tosaíochta	Príomhthorthaí
<ol style="list-style-type: none"> 1. Leanúint ar aghaidh ag tacú le hobair na liostaí Tráchtála, Pleanála & Campa; Liostaí Comhshaoil agus liostaí sainchúirteanna eile san Ard-Chúirt. 2. Rialacha cúirte a ghlacadh agus a choinneáil faoi athbhreithniú do na liostaí cúirte sin a bhfuil tábhacht straitéiseach ag baint leo. 3. Sainchúirteanna suaitheanta a thabhairt isteach agus leanúint de bheith ag obair le grúpaí úsáideoirí sna sainchúirteanna suaitheanta sin. 	<ol style="list-style-type: none"> a. An dea-cháil atá ar shainliostaí suaitheanta na hArd-Chúirte, ar nós Liostaí Tráchtála agus Pleanála & Comhshaoil a choinneáil. b. Acmhainní cuí a chur ar fáil do na rannáin sin agus do rannáin eile den Ard-Chúirt. c. Sainithnítear grúpaí úsáideoirí éifeachtacha do na liostaí cúirte sin agus do liostaí eile cúirte chun a chinntiú go ndéantar riachtanais reatha agus riachtanais atá ag teacht

4. Leanúint de chaidreamh a fhorbairt le sainchúirteanna comhchosúla i ndlínsí eile chun iniúchadh a dhéanamh ar na bealaí inar féidir gnó shainchúirteanna suaitheanta na hÉireann a fhorbairt agus a fheabhsú.
5. Faireachán géar a dhéanamh ar chás-ualaí na mbreithiúna a shanntar do na sainchúirteanna suaitheanta sin agus acmhainní breise a lorg i gcás inar gá.
  - chun cinn na ndlíthithe agus a n-ionadaithe agus úsáideoirí eile cúirte a shainaithint agus a chomhlíonadh, a mhéid is féidir.
  - d. Caidrimh éifeachtacha agus chomhthairbheacha le cúirteanna speisialaithe comhchosúla i ndlínsí eile.
  - e. Foghlaimí ó dhlínsí eile a chur i bhfeidhm maidir le conas is féidir obair shainchúirteanna na hÉireann a dhéanamh níos éifeachtúla fós.

Sprioc 5: Rochtain agus tuiscint an phobail ar an Ard-Chúirt a fheabhsú

Is í an cúigiú sprioc straitéiseach ná oibriú le páirtithe leasmhara ábhartha chun timpeallacht inrochtana agus chuimsitheach a dhéanamh den Ard-Chúirt dá húsáideoirí agus dá cuairteoirí agus chun a chinntiú go bhfuil úsáideoirí agus cuairteoirí na Cúirte ar an eolas faoin ról atá ag an Ard-Chúirt sna spriocanna sochaíocha níos leithne a bhaineann le rochtain ar cheartas.

Gníomhaíochtaí Tosaíochta	Príomhthorthaí
<ol style="list-style-type: none"> 1. Leanúint de na hiarrachtaí chun a áirithiú go mbeidh próiseas agus nósanna imeachta na hArd-Chúirte soiléir, comhsheasmhach, soláimhsithe agus neamh-idirdhealaitheach. 2. Comhoibriú le grúpaí úsáideoirí agus páirtithe leasmhara eile, go háirithe iad siúd a dhéanann ionadaíocht do ghrúpaí mionlaigh agus do dhaoine faoi mhíchumas, chomh maith le Grúpa Cuimsithe na Seirbhíse Cúirteanna, chun féachaint le rochtain chothrom ar cheartas a chinntiú san Ard-Chúirt a mhéid is féidir. 3. Foghlaim ó thaighde agus féach le taighde a chur i bhfeidhm ar na deachleachtais dhomhanda a bhaineann le hinrochtaineacht agus cuimsiú i suíomhanna cúirte, faoi réir na n-acmhainní atá ar fáil. 4. Tacú le breithiúna in iarrachtaí oiliúna lena bhféachtar le tuiscint níos fearr a fhorbairt ar chuimsiú grúpaí mionlaigh agus daoine faoi mhíchumas i suíomh cúirte. 5. Beartas a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm chun tacú le dlíthithe atá i láthair go pearsanta, san Ard-Chúirt. 6. Faisnéis faoi obair na hArd-Chúirte san fhearann poiblí a chur chun cinn go gníomhach trí chainéil chuí, go náisiúnta agus go hidirnáisiúnta.	<ol style="list-style-type: none"> a. Aithneoidh úsáideoirí cúirte agus cuairteoirí an Ard-Chúirt mar áit chuimsitheach agus inrochtana, chomh fada agus is féidir. b. Tuiscint níos leithne ag an bpobal ar obair na hArd-Chúirte. c. Dea-chleachtas a bhaint amach maidir le bearta a aithint agus a chur chun feidhme chun inrochtaineacht agus cuimsiú a chothú i suíomhanna cúirte. d. Déanfar bearta sonracha chun aghaidh a thabhairt ar riachtanais agus riachtanais na ndlíthithe atá i láthair go pearsanta agus ar an gcaoi a ndéanann an Ard-Chúirt bainistiú ar chásanna a bhaineann le dlíthithe den sórt sin.

Sprioc 6: Oiliúint leanúnach agus forbairt scileanna a chothú

Is í an séú sprioc straitéiseach ná a chinntiú go leanann breithiúna na hArd-Chúirte ag gabháil d'oiliúint de réir an chleachtais idirnáisiúnta is fearr agus chun leas a bhaint as deiseanna forbartha gairmiúla. Áirítear leis sin freastal ar chomhdhálacha, oiliúint bhreithiúnach fhoirmiúil i gceardlanna, agus meantóireacht breithiúna nuacheaptha ag breithiúna a bhfuil níos mó taithí acu agus a gcuirtear oiliúint orthu mar mheantóirí. Cinntíonn oiliúint breithiúna nua agus breithiúna atá ann cheana barr feabhais breithiúnach, agus fágann sé gur cúirt níos éifeachtaí agus áit níos cuimsithí í an Ard-Chúirt do gach dlíthí, gach cleachtóir, gach ball foirne cúirte, gach duine den phobal agus do na breithiúna iad féin.

Gníomhaíochtaí Tosaíochta	Príomhthorthaí
<ol style="list-style-type: none"> 1. Freastal an-ard a choinneáil ar chomhdhálacha náisiúnta agus spreagadh a thabhairt do bhreithiúna na hArd-Chúirte freastal níos mó a dhéanamh ar imeachtaí comhdhála agus oiliúna eile, lena n-áirítear imeachtaí idirnáisiúnta, chun leas a bhaint as deachleachtas idirnáisiúnta. 2. Spreagadh a thabhairt do bhreithiúna na hArd-Chúirte oiliúint agus ábhair a fuarthas ag comhdhálacha agus imeachtaí oiliúna den sórt sin a scaipeadh. 3. Cinntiú go gcuirfear sainoiliúint leanúnach ar bhreithiúna na hArd-Chúirte mar oiliúnóirí breithiúnacha, agus iad a chur ar fáil chun imeachtaí oiliúna breithiúnacha a stiúradh go náisiúnta agus go hidirnáisiúnta araon. 4. Malartuithe/cuairteanna idirnáisiúnta a chur chun cinn i gcás ina rachaidh sé sin chun tairbhe obair na hArd-Chúirte agus fhorbairt ghairmiúil a breithiúna. 5. Tacú le rannpháirtíocht bhreithiúnach i gcomhlachtaí breithiúnacha náisiúnta agus idirnáisiúnta, agus ar choistí ábhartha agus rannpháirtíocht an phobail agus róil iomchuí eile a mhéadú.	<ol style="list-style-type: none"> a. Clár náisiúnta leathnaithe d'oiliúint bhreithiúnach, faoi stiúir breithiúna náisiúnta agus ar a bhfreastalaíonn breithiúna ó gach dlínse agus sinsearach. b. Rannpháirtíocht mhéadaithe in imeachtaí náisiúnta agus idirnáisiúnta, lena n-áirítear mar chainteoirí agus mar oiliúnóirí breithiúnacha. c. Nósanna imeachta agus modhanna oibre nua a fhorbairt bunaithe ar thaithí a foghlaimíodh ó bhreithiúna ó dhlínsí cúirte eile chun obair na mbreithiúna a fheabhsú agus a dhéanamh níos éifeachtúla. d. Rannpháirtíocht mhéadaithe an phobail ag breithiúna leis an bpobal agus leis an bpobal, go náisiúnta agus go hidirnáisiúnta.

STRAITÉIS FHADTÉARMACH SHONRACH DHLÍNSE NA CÚIRTE ACHOMHAIRC

NÓTA

Tá Plean Straitéiseach na Cúirte Achomhairc le tuiscint i gcomhthéacs Straitéis Fhadtéarmach Chúirteanna na hÉireann, go háirithe misean agus croíluachanna na mBreithiúna. Is iad na spriocanna atá leagtha amach thíos na cinn a bhaineann go sonrach leis an gCúirt Achomhairc.

An Chúirt Achomhairc

Fís

Cinntí réasúnaithe ar ardchaighdeán a sholáthar go tráthúil, agus aird chuí á tabhairt ar shainordú bunreachtúil na Cúirte, ar chastacht, ar phráinn agus ar thábhacht shistéamach aon cháis aonair.

Cuspóir agus Luachanna

Baineann na cuspóirí agus na luachanna is infheidhme maidir le gach dlínse go cothrom leis an gCúirt Achomhairc. Cé go n-aithnítear an tábhacht uileghabhálach a bhaineann le neamhspleáchas, barr feabhais agus sláine, tá croíluachanna an chomhionannais os comhair an dlí, tráthúlacht agus éifeachtúlacht agus cinnteacht agus soiléireacht ábhartha go háirithe d'obair na Cúirte Achomhairc.

Timpeallacht Oibriúcháin

Suíonn an Chúirt ceithre lá sa tseachtain i dtrí phainéal de thriúr breithiúna, duine amháin le hachomhairc choiriúla a éisteacht agus beirt le hachomhairc shibhialta a éisteacht. Coinnítear Dé Céadaoin saor in aisce le léamh agus le hachomhairc phráinneacha. Déantar na hachomhairc a bhainistiú ar bhonn cáis agus cuirtear na páipéir ar fáil do na breithiúna roimh ré (ceithre seachtaine i gcás achomhairc shibhialta de ghnáth) ionas gur féidir leis na breithiúna iad féin a chur ar an eolas faoi na saincheisteanna san achomhairc. Ceadaíonn sé seo éisteachtaí dírithe ó bhéal a bhíonn níos giorra de ghnáth ná trialacha san Ard-Chúirt. Déantar uainíocht ar chomhaltaí na Cúirte chun am scríbhneoireachta a éascú agus chun breithiúna a bhfuil saineolas ar leith acu a shannadh chun suí ar achomhairc ar leith. Cuirtear gach téarma, seachtainí scríbhneoireachta ar leataobh chun ligean do na breithiúna am sínte gan bhriseadh a bheith acu chun breithiúnais níos casta a scríobh a mbeadh orthu fanacht ar shaoire murach sin chun go ndéanfadh an breitheamh scríbhneoireachta dul chun cinn bríoch.

Dul chun cinn go dtí seo

Nuair a bunaíodh an Chúirt Achomhairc ar 28 Deireadh Fómhair 2014, thosaigh sí le riaráiste 1360 achomhairc a aistríodh ón gCúirt Uachtarach chuig an gCúirt Achomhairc faoi Airteagal 64 den Bhunreacht. Chomh maith leis sin, ón dáta sin, rinneadh cúirt achomhairc di ó gach cinneadh de chuid na hArd-Chúirte agus ó gach achomhairc coiriúil a d'éist an Chúirt Achomhairc Choiriúil roimhe sin. Bhí air déileáil le hachomhairc nua agus na riaráistí stairiúla a ghlanadh. Ní raibh ach deichniúr breitheamh ar an gCúirt Uachtarach i dtús báire. Is léir ón taithí a fuarthas nár leor é sin chun a chur ar chumas na Cúirte achomhairc a liostú go tráthúil agus na breithiúnais a thabhairt i ndáil leis na hachomhairc a éisteadh. Mar thoradh air sin, tháinig moill ar achomhairc a éisteacht agus a chinneadh. Méadaíodh líon

na mbreithiúna ar an gCúirt chun an chúirt a shuíonn i dtrí phainéal a éascú, ceann amháin le haghaidh achomhairc choiriúla agus dhá cheann le haghaidh achomhairc shibhialta. Mar thoradh air sin laghdaíodh go mór an t-am chun achomhairc a liostú agus go ginearálta tá an t-am chun breithiúnais fhorchoimeáda a sheachadadh laghdaithe freisin. I mí Mheán Fómhair 2024 tugadh an ceann deireanach de na hachomhairc a aistríodh ón gCúirt Uachtarach chun críche.

Ghlac an chúirt Prótacal maidir le Breithiúnais i Lá Fhéile Michíl 2023 a athbhreithníodh le déanaí i Lá Fhéile Michíl 2024 chun cabhrú le breithiúna breithiúnais a thabhairt go tráthúil. Údaraítear don Uachtarán le hAlt 111 d'Acht na gCúirteanna agus an Dlí Shibhialta (Forálacha Ilghnéitheacha), 2023 ordú a thabhairt go bhféadfaidh breitheamh amháin ina shuí ina aonar achomhairc áirithe a éisteacht agus a chinneadh, rud a fhágann gur féidir úsáid níos éifeachtúla a bhaint as acmhainní breithiúnacha na cúirte. Mar chuid dá sainordú for-rochtana d'éist an Chúirt le hachomhairc i gCorcaigh agus i Luimneach.

Príomhspríocanna Straitéiseacha na Cúirte Achomhairc

Spríoc 1: Éist le hachomhairc ar bhealach tráthúil

Bunaithe ar an taithí atá aici, is é tuairim na Cúirte gur cheart na tréimhsí ama a leagtar amach sa tábla thíos a ghlacadh chun achomhairc a éisteacht. Cé go n-éascaítear éisteachtaí brostaithe d'achomhairc phráinneacha, meastar go bhfuil na tréimhsí ama thíos optamach toisc go gcinntíonn siad éisteacht thráthúil achomhairc agus, ag an am céanna, go dtugann siad an t-am do na páirtithe agus don Chúirt araon an t-achomharc a ullmhú le haghaidh éisteachta. Faoi láthair, is féidir na hamanna liostaithe sin a bhaint amach den chuid is mó ach, má thagann méadú mór ar líon agus/nó ar chastacht na n-achomharc, d'fhéadfadh sé a bheith dúshlánach an cuspóir sin a bhaint amach.

Gníomhaíochtaí Tosaíochta	Príomhthorthaí
<ol style="list-style-type: none"> 1. Éist le hachomhairc sibhialta laistigh den tréimhse optamach 5-8 mí ón dáta a chomhdaítear fógra achomhairc, nuair a cheadaíonn na hacmhainní é. Faoi láthair, is amhlaidh atá i gcás fhormhór na n-achomharc sibhialta. 2. Éist le hachomhairc choiriúla laistigh de 3 mhí nó níos luaithe nuair a thugann an t-achomharcóir le fos go bhfuil siad in ann dul ar aghaidh. Faoi láthair, is amhlaidh atá i gcás fhormhór na n-achomharc coiriúil.	<ol style="list-style-type: none"> a. Achomhairc a éisteacht go tráthúil agus rochtain ar cheartas a fheabhsú. b. Beidh dóthain ama ag na páirtithe ullmhú le haghaidh achomhairc a éisteacht. c. Beidh dóthain ama ag na painéil chúirte freisin chun ullmhú d'éisteachtaí. d. Beidh soiléireacht agus cinnteacht ag úsáideoirí cúirte maidir le dul chun cinn na n-achomharc.

Spríoc 2: An úsáid is éifeachtaí a bhaint as acmhainní breithiúnacha na Cúirte a chur chun cinn

Is é cuspóir na Cúirte úsáid éifeachtach a hacmhainní breithiúnacha a chothú.

Gníomhaíochtaí Tosaíochta	Príomhthorthaí
<ol style="list-style-type: none"> 1. Seachadadh breithiúnas ar bhonn <i>ex tempore</i> a spreagadh i gcás ina gceadaítear le hachomharc an cineál sin breithiúnais i gceart, agus ar an	<ol style="list-style-type: none"> a. Achomhairc a chur de lámh go héifeachtúil agus go luath.

gcaoi sin an t-achomharc a chur de láimh go tapa.

2. I gcás inarb iomchuí, liostaigh achomhairc shibhialta atá incháilithe i gcomhréir le halt 111 d'Acht na gCúirteanna agus an Dlí Sibhialta (Forálacha Ilghnéitheacha), 2023 lena n-éisteacht os comhair breitheamh aonair ina shuí ina aonar, rud a shaorann acmhainní breithiúnacha a shannfaí murach sin chun an t-achomharc a éisteacht.

3. Leasuithe ar Rialacha na Cúirte a bhreithniú de bhun alt 111 den Acht um Chúirteanna agus an Dlí Sibhialta (Forálacha Ilghnéitheacha), 2023 d'fhonn leathnú a dhéanamh ar na cineálacha achomharc a fhéadfaidh breitheamh amháin a éisteacht ina shuí nó ina suí ina aonar, agus ar an gcaoi sin an úsáid iomchuí a bhaintear as acmhainní breithiúnacha na cúirte a uasmhéadú.

b. Úsáid na n-acmhainní breithiúnacha atá ar fáil a uasmhéadú.

c. Feabhas a chur ar riarachán na Cúirte.

d. Amanna feithimh breithiúnais a laghdú.

e. Ag tógáil ar an bhfóntas atá ar fáil faoi alt 111 den Acht um Chúirteanna agus an Dlí Sibhialta (Forálacha Ilghnéitheacha), 2023 chun níos mó suíonna breithimh aonair a chumasú i ndáil le hachomhairc ó orduithe idirbheitheacha de chuid na hArd-Chúirte, rud a cheadaíonn achomhairc den sórt sin a dhiúscairt go luath agus a chinntíonn nach gcuirfear moill ar dhul chun cinn na n-imeachtaí bunúsacha san Ard-Chúirt

Sprioc 3: Tacaíocht a chur ar fáil do bhreithiúna chun breithiúnais thráthúla a thabhairt

Is é an tríú cuspóir straitéiseach tacú leis na breithiúna breithiúnais fhorchoimeáda a thabhairt ar bhealach chomh tráthúil agus atá comhoiriúnach le ról na Cúirte Achomhairc mar chúirt achomhairc dheiridh i bhformhór na gcásanna agus leis an ról atá aici soiléireacht agus treoir a sholáthar maidir le léirmhíniú agus cur i bhfeidhm an dlí.

Gníomhaíochtaí Tosaíochta

Príomhthorthaí

1. Athbhreithnithe rialta a dhéanamh ar an gcothromaíocht idir am léitheoireachta, scríofa agus suí na mbreithiúna aonair.

a. Cinntiú go bhfuil dóthain ama scríbhneoireachta ar fáil do bhreithiúna chun gur féidir

2. An prótacal ón gCúirt a glacadh le déanaí lena rialaítear breithiúnais fhorchoimeádta a chur chun feidhme agus athbhreithniú rialta a dhéanamh air chun a áirithiú go gcoimeádfar cothrom le dáta é agus go mbeidh sé oiriúnach dá fheidhm. Táthar ag súil go n-éascófar an cúram faireachán a dhéanamh ar bhreithiúnais atá fós gan réiteach agus ar ualach oibre breithiúna aonair trí infhaighteacht níos mó ar shonraí ábhartha arna soláthar ag an tSeirbhís Chúirteanna mar chuid dá clár nuachóirithe.	breithiúnais a thabhairt a luaithe is indéanta. b. Ardchaighdeán scríbhneoireachta breithiúnais a choinneáil. c. Treoir shoiléir a chur ar fáil do na cúirteanna íochtaracha, do ghairm an dlí agus don phobal i gcoitinne maidir le brí agus cur i bhfeidhm an dlí. d. Cineál comhoibríoch obair na Cúirte a chothú.

Sprioc 4: Éifeachtúlachtaí a uasmhéadú

Is é an ceathrú cuspóir straitéiseach na héifeachtúlachtaí is féidir a bhaint amach trí dhigitiú na bpróiseas cúirte a uasmhéadú toisc gurb í an tSeirbhís Chúirteanna a chuireann chun feidhme iad agus leas a bhaint, i gcás ina bhfuil sé ar mhaithe le riar an cheartais, as an bhféidearthacht éisteachtaí cúirte fíorúla nó hibrideacha a reáchtáil, agus éisteacht phearsanta na n-achomharc á coinneáil mar an nós imeachta mainneachtana, ach amháin ar chúis mhaith mar a chinneadh an Chúirt.

Gníomhaíochtaí Tosaíochta

Príomhthorthaí

1. Dul i dteagmháil leis an tSeirbhís Chúirteanna chun a chinntiú go bhfuil acmhainní cuí TF ar fáil chun feidhmeanna riaracháin agus breithiúnacha araon a chomhlíonadh go héifeachtach i gcomhréir le Plean Straitéiseach na Seirbhíse Cúirteanna. 2. A mhéid is féidir leis an tSeirbhís Chúirteanna é sin a bhaint amach, digitiú na bpróiseas cúirte a éascú.	a. Seirbhísí tacaíochta TF éifeachtacha agus oiriúnacha a bheith ar fáil chun cabhrú le feidhmeanna breithiúnacha a chomhlíonadh go héifeachtúil. b. Leanúnachas gnó cúirte i gcás éigeandála amhail gan seomra cúirte a bheith ar fáil nó breoiteacht a bheith ar fáil.

3. A bheith in ann achomhairc a éisteacht go cianda nó ar bhonn hibrideach i gcás ina léirítear go bhfuil an cineál sin éisteachta oiriúnach d'achomharc ar leith nó i gcás inar gá sin a dhéanamh.	c. Rochtain éasca do pháirtithe agus dá n-ionadaithe ar an gCúirt Achomhairc gan iallach a bheith orthu freastal ar an gcúirt in imthosca iomchuí.

Sprioc 5: Inrochtaineacht agus éifeachtúlacht achomharc a bhaineann le dlíthithe atá i láthair go pearsanta a fheabhsú

Is é an cúigiú cuspóir straitéiseach na moltaí sin ón Meitheal um Dhlíthithe atá i Láthair go Pearsanta a chur chun feidhme de réir mar a ghlactar iad agus a mhéid a bhaineann siad leis an gCúirt Achomhairc agus a mhéid a thagann siad faoi inniúlacht na Cúirte. Ar an gcaoi sin, tá sé mar aidhm ag an gCúirt feabhas a chur ar inrochtaineacht agus éifeachtúlacht na n-achomharc a bhaineann le dlíthithe atá i láthair go pearsanta.

Gníomhaíochtaí Tosaíochta

Príomhthorthaí

1. Moltaí na Meithle um Dhlíthithe atá i Láthair go Pearsanta a chur chun feidhme a mhéid a bhaineann siad leis an gCúirt Achomhairc.	a. Lámhleabhar na Cúirte Achomhairc a fhorbairt do dhlíthithe atá i láthair go pearsanta. b. Idirchaidreamh a fhorbairt idir Príomh-Oifig na hArd-Chúirte agus Oifig na Cúirte Achomhairc maidir le dlíthithe atá faoi réir orduithe a shrianann na himthosca inar féidir leo dul chun dlí sna Cúirteanna.

Sprioc 6: Oiliúint leanúnach agus forbairt scileanna a chothú

Is é an séú cuspóir straitéiseach ná scileanna agus saineolas chomhaltaí na Cúirte a chothú agus a fhorbairt trí gach breitheamh a spreagadh chun leas a bhaint as na cúrsaí oiliúna breithiúnacha atá ar fáil anois agus a bheidh ar fáil amach anseo do bhreithiúna.

Gníomhaíochtaí Tosaíochta

Príomhthorthaí

1. Rannchuidiú agus páirt a ghlacadh i gclár na Comhairle Breithiúnaí um oideachas agus oiliúint leanúnach; forbairt ghairmiúil do chomhaltaí na mBreithiúna.
  2. Comhaltaí na Cúirte a spreagadh agus a éascú, nuair is indéanta, chun freastal ar chúrsaí oiliúna ábhartha agus ar chomhdhála ábhartha arna n-eagrú ag comhlachtaí eile in Éirinn agus thar lear araon agus chun páirt a ghlacadh iontu.
  3. Bualadh le breithiúna i ndlínsí eile agus malartuithe/cuairteanna idirnáisiúnta a chur chun cinn.
- a. Cuidiú le comhaltaí na Cúirte coinneáil cothrom le dáta maidir le forbairtí ábhartha sa dlí, i nósanna imeachta agus i modhanna oibre.
  - b. Forbairt nósanna imeachta agus modhanna oibre nua a chothú atá bunaithe ar an saineolas agus ar an taithí is cothroime le dáta.
  - c. Idirphlé a spreagadh le dlínsí eile d'fhonn coinneáil cothrom le dáta leis an dea-chleachtas idirnáisiúnta agus chun foghlaim faoi fhorbairtí i ndlínsí eile a d'fhéadfadh a bheith ina gcabhair sa dlínse seo.

STRAITÉIS FHADTÉARMACH SHONRACH DHLÍNSE NA CÚIRTE UACHTARAÍ

NÓTA

Tá Plean Straitéiseach na Cúirte Uachtaraí le tuiscint i gcomhthéacs Straitéis Fhadtéarmach Chúirteanna na hÉireann, go háirithe misean agus croíluachanna na mBreithiúna. Is iad na spriocanna atá leagtha amach thíos na cinn a bhaineann go sonrach leis an gCúirt Uachtarach.

An Chúirt Uachtarach

Fís

Cinntí réasúnaithe ar ardchaighdeán a chur ar fáil; riar tráthúil an cheartais a sholáthar d'úsáideoirí cúirte; inrochtaineacht agus tuiscint an phobail ar obair na Cúirte a chur chun cinn agus an ról speisialta atá aici maidir leis an mBunreacht agus an smacht reachta inár sochaí dhaonlathach a léirmhíniú agus a chaomhnú agus seasamh idirnáisiúnta agus clú na Cúirte a fheabhsú.

Cuspóir agus Luachanna

Leagtar amach sainordú bunreachtúil agus reachtúil na Cúirte Uachtaraí ar leathanaigh 12 agus 13 den Straitéis Fhadtéarmach is infheidhme maidir le gach cúirt.

Is é cuspóir na Cúirte Uachtaraí cinntí críochnaitheacha a dhéanamh maidir le hachomhairc i ngach réimse dlí in Éirinn nuair a chomhlíonann cás an tairseach le haghaidh cead achomhairc chuig an gCúirt Uachtarach, agus críoch a chur le léirmhíniú an Bhunreachta agus an dlí. Is cúirt buaice í an Chúirt Uachtarach a bhfuil dlínse leathan aici cásanna a bhfuil impleachtaí sistéamacha acu do riaradh an cheartais in Éirinn a éisteacht agus a chinneadh.

Timpeallacht Oibriúcháin

An timpeallacht inmheánach – staid na himeartha agus treochtaí gnó cúirte

Rinneadh athchóiriú ar dhlínse achomhairc Chúirt Uachtarach na hÉireann in 2014 agus anois, tar éis deich mbliana dá feidhmiú, tá sí leabaithe go maith. Foráiltear leis an reachtaíocht do dheichniúr comhaltaí den Chúirt (an Príomh-Bhreitheimh agus naonúr gnáthchomhaltaí) ach tá an Chúirt ag feidhmiú le naonúr comhaltaí san iomlán ó mhí Aibreáin 2024.

Sular bunaíodh an Chúirt Achomhairc in 2014, bhí ceart achomhairc beagnach uathoibríoch chun na Cúirte Uachtaraí. Ó bunaíodh an Chúirt Achomhairc, tá cinneadh déanta ag an gCúirt Uachtarach cé na hachomhairc a éistfidh sí i gcomhréir le tairseach bhunreachtúil mar atá leagtha amach i leathanach 11 den phlean straitéiseach seo. Tá riaráiste achomhairc curtha de lámh ag an gCúirt Uachtarach ó shin agus níl aon mhoill i gcásanna atá á dtabhairt chun críche ag an gCúirt seachas an t-am a éilíonn dlíthithe agus a n-ionadaithe tabhairt faoi na céimeanna nós imeachta is gá. Tá aon riachtanais nós imeachta den sórt sin leagtha amach i Rialacha agus Treoracha Cleachtais na nUaschúrteanna, atá ar fáil ar [shuíomh gréasáin na Cúirte Uachtaraí](#).

Is féidir staitisticí maidir le cásanna na Cúirte Uachtaraí a fháil i [dtuarascálacha bliantúla na Cúirte Uachtaraí](#), agus ar [shuíomh gréasáin na Seirbhíse Cúirteanna](#). Tá líon na n-iarratas isteach ar chead achomhairc chun na Cúirte Uachtaraí sa raon ó 142 go 229 ó 2019. In 2023,

ba é 160 líon na n-iarratas isteach ar chead achomhairc; méadú 10% i gcomparáid le 2022. As na 160 iarratas ar chead achomhairc a cinneadh in 2023, dheonaigh an Chúirt cead i ndáil le 55 iarratas (35%) agus dhiúltaigh sí cead i ndáil le 98 (61%). Léirítear i bhfigiúirí 2024 go dtí seo go leanfaidh an patrún maidir le AFLanna a mhéadú ar aghaidh i mbliana, agus 171 iarratas ar shaoire comhdaithe, agus cinneadh 174 iarratas amhail ón 16 Nollaig.

Ós rud é gurbh é 20 seachtain an t-am feithimh a rabhthas ag súil leis le haghaidh achomharc ar deonaíodh cead ina leith ag deireadh 2023. Ar an meán, thóg sé 4.5 seachtaine ar an gCúirt cinneadh a eisiúint maidir le hiarratas ar chead achomhairc ó chomhdú doiciméad iomlán ag na páirtithe.

Tar éis 100 bliain de Chúirt Uachtarach na hÉireann a bheith ann agus deich mbliana de thaithí ag feidhmiú faoi dhlínse athchóirithe, is maith atá an Chúirt in ann a fíis agus a spriocanna straitéiseacha a leagan amach.

An timpeallacht sheachtrach – deiseanna agus dúshlán

Deiseanna

Agus an plean straitéiseach seo á chur le chéile, thug an Chúirt Uachtarach aird ar leith ar na deiseanna seo a leanas a chuireann an timpeallacht sheachtrach ina bhfeidhmíonn sí i láthair.

Cuireann an Mheitheal um Pleanáil Bhreithiúnach agus staidéar ECFE ar Nuachóiriú a dhéanamh ar an bhFoireann agus ar Chleachtais Bhainistíochta Cúirte in Éirinn - Cé go raibh an Chúirt Uachtarach lasmuigh de raon feidhme na dtuarascálacha, cuireann an dá cheann bonn ar fáil chun breithniú a dhéanamh ar na struchtúir agus ar na próisis atá in úsáid faoi láthair ag gach cúirt, lena n-áirítear an Chúirt Uachtarach.

Le Fíis Straitéiseach Fhadtéarmach na Seirbhíse Cúirteanna, arna forlónadh ag a Pleananna Straitéiseacha Corparáideacha agus á cur chun feidhme trína Clár Nuachóirithe, cuirtear claochlú digiteach chun cinn agus oibrítear i gcomhar leis na breithiúna chun acmhainní a theastaíonn ó bhreithiúna a shainiú agus tosaíocht a thabhairt dóibh.

Is tionscnamh athchóirithe eile é **an tAthbhreithniú ar an Tuarascáil ar Riaradh an Cheartais Shibhialta** a thugann deis chun nuachóiriú a dhéanamh.

Tá **an Chomhairle Bhreithiúnach** a bunaíodh in 2019 comhdhéanta de chomhaltaí uile Bhreithiúnacht na hÉireann. Tá a feidhmeanna maidir le barr feabhais i bhfeidhmiú feidhmeanna breithiúnacha, ardchaighdeáin iompair bhreithiúnaigh, breithiúna neamhspleácha agus muinín an phobail as na breithiúna agus as riaradh an cheartais a chur chun cinn agus a chothabháil ag teacht le spriocanna straitéiseacha na Cúirte.

Dúshlán

Ar na príomhdhúshláin a bhaineann leis na spriocanna atá leagtha amach sa phlean seo a bhaint amach tá:

- D'fhéadfadh sé a bheith deacair treochtaí gnó cúirte a thuar agus braitheann siad ar threochtaí sa Chúirt Achomhairc agus san Ard-Chúirt. Má fhaigheann an Chúirt Uachtarach tarchur faoi Airteagal 26 den Bhunreacht, tá teorainneacha ama dochta ann chun breithiúnas a thabhairt a d'fhéadfadh tionchar a imirt ar sheachadadh i ndáil le gnó cúirte eile.
- Ní fios go fóill an tionchar iarmhartach a d'fhéadfadh a bheith ag níos mó acmhainní breithiúnacha a chur le dlínse cúirte eile ar an gCúirt Uachtarach.
- Seachas tuarastail bhreithiúnacha a thagann ón bPríomh-Chiste, braitheann acmhainní airgeadais na Cúirte Uachtaraí agus, dá bhrí sin, cur chun feidhme na spriocanna straitéiseacha thíos ar acmhainní leordhóthanacha a bheith á gcur ar fáil don tSeirbhís Chúirteanna agus don Chomhairle Bhreithiúnach faoi vóta na Roinne Dlí agus Cirt.
- Tá srianta ag baint le suíomh na Cúirte Uachtaraí sna Ceithre Chúirt a bheith casta agus dúshláin ag baint le cleachtais oibre chomhoibríocha agus gníomhaíochtaí gnó a fheabhsú.

Dul chun cinn go dtí seo

Cé gurb í seo an chéad straitéis fhadtéarmach de chuid na Cúirte Uachtaraí, tá athchóiriú curtha chun feidhme go comhsheasmhach ag an gCúirt agus tá dul chun cinn déanta aici i réimsí atá ábhartha dá cuspóir, dá luachanna, dá fíis agus dá spriocanna straitéiseacha atá leagtha amach sa phlean straitéiseach seo.

Go háirithe, tá an méid seo a leanas déanta ag an gCúirt Uachtarach:

- Leanúint dá áirithiú go bhfuil a chuid breithiúnas ar ardchaighdeán;
- Na hionchais a leagan amach ina Cinntí maidir leis na cásanna a chomhlíonfaidh an tairseach bhunreachtúil chun cead achomhairc a dheonú chun soiléireacht, trédhearcacht agus éifeachtúlacht a áirithiú do pháirtithe a bhfuil iarratas á dhéanamh acu;
- Rinne sé athbhreithniú ar a nósanna imeachta in 2018 i gcomhairle le cleachtóirí dlí agus thug sé isteach nósanna imeachta nua;
- Athbhreithniú agus leasú breise a dhéanamh ar nósanna imeachta in 2021, lena n-áirítear nósanna imeachta bainistithe cásanna a mhionchoigeartú (lena n-áirítear

nós imeachta maidir le Ráiteas Cásanna agus Iarraidh ar Shoiléiriú a thabhairt isteach) chun a áirithiú go mbainistítear cásanna ar chinneadh cóir agus éifeachtúil.

- Prótacail sheachtracha agus inmheánacha fhoirmlithe maidir le breithiúnais chun trédhearcacht agus éifeachtúlacht a chur chun cinn sa phróiseas breithiúnais, agus an príomhcheanglas maidir le breithiúnais ardcháilíochta á choinneáil ag an am céanna;
- Comhaontú curtha i bhfeidhm maidir le cúnamh deonach/ionadaíocht le Barra na hÉireann agus le Dlí-Chumann na hÉireann chun rochtain ar an gCúirt a chinntiú i gcásanna cúí;
- Tosaíodh ag foilsiú achoimre ar gach breithiúnas de chuid na Cúirte Uachtaraí ag an am céanna le tabhairt an bhreithiúnais;
- D'oibrigh sí chun tuiscint an phobail ar an gCúirt a fheabhsú trína clár for-rochtana le hinstitiúidí oideachais dara agus tríú leibhéal a leathnú, trí shuíonna lasmuigh de Bhaile Átha Cliath a thabhairt isteach, trí shuíomh gréasáin nua na Cúirte Uachtaraí a sheoladh agus trína gníomhaíochtaí a fhoilsiú i dtuarascáil bhliantúil.
- Teicneolaíocht úsáidte a tugadh isteach faoi chlár nuachóirithe na Seirbhíse Cúirteanna chun gnó cúirte a dhéanamh nuair is iomchuí.
- Tugadh isteach foireann uirlisí táirgiúlachta oifige nua-aimseartha lena n-áirítear teicneolaíocht deisce nua chun cumarsáid agus comhroinnt doiciméad a fheabhsú.

Láidreachtaí

Is iad seo a leanas príomhláidreachtaí na Cúirte Uachtaraí a chuireann ar a cumas a feidhmeanna bunreachtúla agus reachtúla a chomhlíonadh agus a chuirfidh ar a cumas a fíis agus a cuspóirí straitéiseacha a bhaint amach:

- Taithí, saineolas, neamhspleáchas agus tiomantas chomhaltaí na Cúirte maidir le cinntí réasúnaithe ardcháilíochta a sholáthar, riar tráthúil ceartais a sholáthar d'úsáideoirí cúirte;
- Inniúlacht chomhaltaí aonair na Cúirte a bhfeidhmeanna breithiúnacha a chomhlíonadh go neamhspleách agus iad ag obair le chéile go coláisteach;
- Solúbthacht agus inoiriúnaitheacht na Cúirte agus í ag déileáil le córas dlí agus cúirte atá ag síorathrú;
- Caidreamh láidir na Cúirte le cúirteanna a bhfuil dlínse chomhchosúil acu i ndlínsí eile agus le Cúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh agus leis an gCúirt Eorpach um Chearta an Duine;

- An tacaíocht a chuireann an tSeirbhís Chúirteanna ar fáil chun a cuspóir reachtúil a chomhlíonadh, is é sin seirbhísí tacaíochta a chur ar fáil do bhreithiúna, a tiomantas don nuachóiriú, agus Oifig Cúirte Uachtaraí éifeachtach inniúil.

Príomhspríocanna Straitéiseacha na Cúirte Uachtaraí

Sprioc 1: Cinntí tráthúla ar ardchaighdeán a sholáthar maidir le hiarratais ar chead achomhairc agus achomhairc.

Gníomhaíochtaí Tosaíochta	Príomhthorthaí
<ol style="list-style-type: none"> 1. Prótacail sheachtracha agus inmheánacha a chur chun feidhme maidir le breithiúnais. 2. Athbhreithniú a dhéanamh ar Treoracha Cleachtas, prótacail agus nótaí teorach na Cúirte i gcomhairle le húsáideoirí na cúirte.	<ol style="list-style-type: none"> a. Nósanna imeachta níos cuíchóirithe bunaithe ar aiseolas ó úsáideoirí cúirte chun riachtanais reatha agus riachtanais atá ag teacht chun cinn na ndlíthithe agus a n-ionadaí a chomhlíonadh. b. Próisis shimplithe a mbeidh rochtain níos fearr ar cheartas mar thoradh orthu. c. Trédhearcacht d'úsáideoirí cúirte agus do dhaoine den phobal i ndáil leis an bpróiseas as a dtagann tabhairt an bhreithiúnais. d. Cinntí a dhéanamh ar an mbealach is tráthúla agus is féidir agus ardchaighdeán cinntí a choinneáil ag an am céanna. e. Soiléireacht sa dlí d'úsáideoirí cúirte, do dhaoine den phobal, d'orgáin eile Stáit agus don phobal idirnáisiúnta. f. Cultúr leanúnach de thimpeallacht oibre chomhoibríoch do chomhaltaí na Cúirte ina n-urramaítear bunluach neamhspleáchas na mbreithiúna. g. Muinín an phobail i gcinntí Cúirte agus sa smacht reachta a chothabháil.

Sprioc 2: Rochtain agus tuiscint an phobail ar an gCúirt Uachtarach a fheabhsú

Gníomhaíochtaí Tosaíochta	Príomhthorthaí
1. Clár for-rochtana agus oideachais a athbhreithniú agus a fheabhsú, lena n-áirítear Comhrá, clár socrúcháin samhraidh do mhic léinn dlí agus rannpháirtíocht eile le hinstitiúidí oideachais.	a. Tuiscint níos fearr i measc mac léinn agus an phobail ar ról na Cúirte, ar a cuid oibre agus ar a háit inár sochaí dhaonlathach.
2. Inrochtaineacht achoimrí breithiúnais a bhreithniú agus a athbhreithniú.	b. Muinín an phobail sna breithiúna a chothabháil.
3. Comhoibriú le gairmeacha dlí chun scéim dheonach cúnamh dhlíthiúil/ionadaíochta dlíthiúla na Cúirte Uachtaraí a fheabhsú.	c. Éagsúlacht fheabhsaithe sna gairmeacha dlí agus, dá bhrí sin, sna Breithiúna trí fhor-rochtain.
4. Suíonna lasmuigh de Bhaile Átha Cliath a atosú.	d. Tuiscint níos fearr ar bhreithiúnais na Cúirte Uachtaraí trí achoimrí breithiúnais a shimpliú.
5. Craoladh ginearálta imeachtaí na Cúirte Uachtaraí a phíolótú.	e. Rochtain níos fearr ar ionadaíocht dhlíthiúil sa Chúirt Uachtarach trí Scéim Cúnamh Dhlíthiúil na Cúirte Uachtaraí
	f. Inrochtaineacht mhéadaithe ar imeachtaí na Cúirte Uachtaraí trí chraoladh.
	g. Tuairisciú cothrom cruinn sna meáin ar chásanna na Cúirte Uachtaraí a éascú trí chraoladh.
	h. Tuiscint níos fearr ar ról na Cúirte agus rochtain níos fearr ar chinntí cúirte tríd an suíomh gréasáin.

Sprioc 3: An úsáid is fearr is féidir a bhaint as teicneolaíocht in imeachtaí cúirte agus i gcleachtais oibre.

Gníomhaíochtaí Tosaíochta	Príomhthorthaí
1. Breithniú a dhéanamh an féidir le seomra cúirte atá cumasaithe ag an teicneolaíocht cianfhreastal a éascú in imeachtaí achomhairc breise agus/nó mar bheart leanúnachais gnó in imthosca éigeandála agus/nó mar uirlis don Chúirt chun páirt a ghlacadh i bhfor-rochtain bhreise.	a. Rochtain ar an gCúirt Uachtarach a éascú do pháirtithe agus dá n-ionadaithe gan a bheith orthu freastal ar an gcúirt in imthosca iomchuí (go háirithe i ndáil le héisteachtaí bainistithe cásanna; measann an Chúirt i gcónaí gurb é freastal pearsanta ag an éisteacht achomhairc shubstaintigh an ceanglas mainneachtana).
2. Rannchuidiú breise le suíomh gréasáin nuasheolta na Cúirte Uachtaraí.	b. Leanúnachas gnó cúirte i gcás éigeandála amhail gan seomra cúirte a bheith ar fáil nó breoiteacht a bheith ar fáil.
3. Dul i dteagmháil leis an tSeirbhís Chúirteanna chun a chinntiú go bhfuil acmhainní TF ar fáil chun feidhmeanna breithiúnacha a chomhlíonadh go héifeachtach i gcomhréir le Plean Straitéiseach na Seirbhíse Cúirteanna.	c. Seirbhísí tacaíochta TF éifeachtúla, éifeachtacha agus oiriúnacha chun comhlíonadh feidhmeanna breithiúnacha a chumasú.

Sprioc 4: A chur ar chumas chomhaltaí na Cúirte caighdeáin bharrfheabhais i riaradh an cheartais a chothabháil.

Gníomhaíochtaí Tosaíochta	Príomhthorthaí
<ol style="list-style-type: none"> 1. Rannchuidiú le clár na Comhairle Breithiúnaí um fhorbairt ghairmiúil leanúnach do na Breithiúna agus páirt a ghlacadh ann. 2. Comhoibriú leis an gCoimisiún um Cheapacháin Bhreithiúnacha nuabhunaithe chun scileanna, cáilíochtaí agus tréithe chomhaltaí na Cúirte arna sainaitheint chun críocha an phróisis iarratais ar cheapacháin bhreithiúnacha a chinntiú. 3. Oibriú leis an tSeirbhís Chúirteanna chun cóiríocht oifige chuí a fháil do chomhaltaí na Cúirte agus chun go n-oibreoidh seirbhísí tacaíochta i gcomhar le chéile. 4. Dlúthchaidreamh a chothabháil agus a neartú le cúirteanna buaice eile, laistigh agus lasmuigh den Aontas araon, agus le Cúirt Bhreithiúnais an Aontais Eorpaigh agus leis an gCúirt Eorpach um Chearta an Duine. 5. Oibriú i gcomhar leis an tSeirbhís Chúirteanna chun riachtanais acmhainní daonna a shainaitheint chun tacaíocht níos fearr a thabhairt don Chúirt.	<ol style="list-style-type: none"> a. Forbairt ghairmiúil leanúnach do chomhaltaí cúirte chun freastal ar na héilimh a bhaineann le cinntí ardchaighdeáin a dhéanamh i dtimpeallacht dhlíthiúil atá ag éirí níos casta agus ag athrú. b. Daoine ag a bhfuil na scileanna, an t-eolas agus na tréithe riachtanacha a cheapadh chun aon fholúntais sa Chúirt Uachtarach a líonadh. c. Eolas agus taithí a chomhroinnt le cúirteanna lasmuigh d'Éirinn chun tuiscint ar chinntí a chéile a chur chun cinn agus chun bonn eolais a chur faoi na cinntí sin. d. Samhail foirne tacaíochta is fearr a fhreastalóidh ar riachtanais tacaíochta chomhaltaí na Cúirte. e. Timpeallacht oibre fhisiciúil a chumasaíonn comhoibriú uasta, agus cleachtais oibre éifeachtacha.

Faireachán

Déanfar faireachán agus athbhreithniú ar chur chun feidhme na spriocanna straitéiseacha sin trí chruinnithe rialta den Chúirt.